

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 1 - 2011

Her er Guds hus s. 4

BISKOP EIDSVIG INNVIER ALTER OG KIRKE PÅ LILLEHAMMER FOTO: ST. OLAV KIRKEBLAD

- Ukrainere i Norge s. 3
- Paven og journalisten s. 8
- Fokus: Vietnam s. 10

- Hvorfor katolsk gymnas? s. 22
- Troens formødre s. 26
- Stemmen fra Roma s. 38

**Tanker rundt
en utgivelse** s. 12

Hva er da et gudshus?

Innvielsen av den katolske kirken på Lillehammer ble 40 år forsinket. Jeg er fristet til å si: heldigvis.

For til en sognekirke hører en menighet, og det er først den aller siste tiden katolikkene i Lillehammer-området er blitt mange nok til å fylle kirken sin. Dermed ble innvielsen en stor opplevelse for mange lokale katolikker, for tilreisende samt for politiske og økumeniske gjester.

Den hellige Augustin, hvis relikvie hviler i alteret på Lillehammer, sier i en preken for en kirkevielse: «Den høytid som denne forsamling feirer, er innvielsen av dette bønnens hus. Dette er våre bønnens hus, for Guds hus, det er vi selv.»

Når for eksempel Det nye testamente snakker om det kristne fellesskapet som en bygning og om å bygge opp, er ofte det kollektive aspektet lettest å få øye på. Språket formidler at hver enkelt må tenke på helheten og ikke kjøre solo. «Allikevel blir de ikke noe gudshus om de ikke er fuget sammen av kjærligheten,» sier Augustin.

Men Paulus kan også si om hver enkelt kristen at våre legemer er Den Hellige Ånds tempel (1. Kor 6,19) Det kollektive og det individuelle – som så ofte spilles ut mot hverandre – hører uløselig sammen i et kristent menneskesyn, slik Gjermund Høgh fremhever i dette nummerets kronikk om katolske skoler verdigrunnlag. Bare i samspill med de andre blir jeg meg selv. Vi er ikke skapt for å være alene, for vi er skapt i Den treenige Guds bilde. Derfor, når man sier om Kirken at den er bygget av levende stener, vil det si at den er bygget av en og en sten. Peters første brev (2,5) oppildner de troende: «... bli selv levende steiner som bygges opp til et åndelig hus! Bli et hellig presteskap og bær fram åndelige offer, som Gud tar imot med glede ved Jesus Kristus.» Augustin uttrykker sitt ønske for kirkevigselen: «Måtte det som vi her ser materielt er gjort med veggene, skje åndelig i sinnene;

måtte det som her er fullført med sten og treverk, fullføres i deres legemer, ved Guds oppbyggende nådes hjelp.»

Kirkevigselseremonien, slik vi presenterer den i dette nummeret, sier mye om hva vi er som kristent fellesskap. Men den sier også noe om hva hver enkelt kristen er i kraft av sin dåp. I begynnelsen av seremonien stenges alteret, kirkeveggene og de troende med vievann. Det minner oss om dåpen og om den høytidelige fornyelsen av dåpspakten vi foretar hver påskennatt. Og kanskje minner det oss om Jesu ord i Johannesevangeliet (7,38): «Den som tror på meg, fra hans indre skal det, som Skriften sier, renne elver av levende vann.» Alteret og kirkeveggene salves med krisma. Det er den samme oljen vi ble salvet med etter dåpen med ordene «Du blir salvet med hellig krisma for at du, som er innlemmet i Guds folk, alltid må høre Kristus til, han som selv er salvet til prest, profet og konge.» Vi salves på nytt med den i konfirmasjonen, og prestenes hender og biskopenes hode er salvet med den i ordinasjonen. Allehelgensliantiet synges i kirkevielsen; det hører også med i dåpsritualet (selv om det forståelig nok ofte blir forkortet). Lysene som tennes i den nyvigslede kirken, kan minne oss både om dåpslyset, om lysene påskennatt og om det faktum at et oldkirkenlig navn på dåpen er «opplysning». De dømte ble kalt de «opplyste» fordi de hadde gått «fra mørke til lys, fra død til liv».

Det kollektive og det individuelle

eller for å bruke mer passende ord: det personlige og fellesskapet, hører sammen i Kirken. Alle forsøk på å spille dem ut mot hverandre, er symptomer på at noe er galt. Det gjelder like mye for egoisten som fiksert tenker på egne preferanser, gruppen som bare fremmer egne interesser og autoritetspersonen som bruker «fellesskapets beste» som en unnskyldning for ikke å forsvare den svake eller å ta hensyn til den enkeltes legitime behov. I Kirken skal ingen

ofres på fellesskapets alter, men alle skal være beredt til å ofre seg for de andre.

Kirken bygges – sten på sten. Og i det byggverket er ingen stener overflø-dige.

Heidi H. Øyma

* * *

En gammel kjenning gjør come back i dette nummeret: giroblanketten. Det viser seg at gaveinntektene går ned når vi ikke tar den med. Mange napper ut giroen og legger den i regningsbunken. Dette gjør det nok lettere å huske bidraget. Giro kommer derfor igjen til å komme regelmessig med bladet, men ikke i hvert nummer siden det koster en del å lage dem. Vi er klar over at St. Olav langt fra er det eneste gode formål i Kirken i Norge for tiden, ikke minst har mange menigheter store byggeprosjekter på gang. Vi håper likevel at leserne vil fortsette å støtte oss – vi er avhengige av deres støtte! Utgiftene til bladet er hovedsakelig porto og trykk. På forhånd takk for alle bidrag, store som små.

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgiv av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 1. 2011, årgang 123 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
P. Per Einar Ødden (PEO)

Fast medarbeider:

Gunnar Wicklund Hansen (GWH)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Grafisk utforming: Peter Bjerke

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 43 700

Redaksjonsslutt: 1.2. Deadline for neste nr er 16.3.

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Fest for ukrainerne i Norge

Av Lilia Grube

Når katolikker verden rundt feirer Herrens åpenbaring (De hellige tre konger) den 6. januar, feirer ortodokse og katolikker av bysantinsk ritus julaften etter juliansk kalender. Selv om datoene er ulike, bringes det frem samme budskap.

I St. Olav menighet i Oslo har vi bl.a. ukrainere som tilhører den gresk-katolske tradisjonen og er med på å berike mangfoldet i Den katolske kirke i Norge. Den ukrainske gresk-katolske kirke er en av de katolske særkirker. Kirken følger den bysantinske ritus og bruker ukrainsk som liturgisk språk, men anerkjenner paven som Kirkens overhode. Den ukrainske gresk-katolske kirke har omtrent fem millioner troende, hovedsaklig i Ukraina og Sør- og Nord-Amerika. Dermed er den ukrainske den største katolske særkirken etter den romersk-katolske. Åtte prosent av den ukrainske befolkning er gresk-katolske, to prosent er romersk-katolske og sekstifem prosent er russisk- eller ukrainsk-ortodokse.

Ukrainere i Norge

Det er litt over 2 000 ukrainere bosatt i Norge. De aller fleste bor på Østlandet og Vestlandet og er i alderen 20 – 50 år. Historisk sett har innvandringen fra Ukraina til Norge ikke vært særlig stor, men den har økt betraktelig etter Sovjetunionens fall i 1991. Noen kilder viser til at det på 50-tallet ble stiftet en ukrainsk forening med Mykola Radejko som leder. Han kom til landet etter 2. verdenskrig som politisk flyktning. Med bakgrunn i frihetsbevegelsen i Ukraina var han en «uønsket person» i Sovjetstaten. Han og hans norske hustru Ragnhild

Foto: ukrainsk gruppe

var leger av yrke, men Mykola ga aldri opp sitt livsprosjekt – å kjempe for det frie Ukraina. Han var bl.a. en fast spaltist i Morgenbladet, Vårt Land og Aftenposten. Radejko kastet seg inn i aktuelle debatter. I 1992 skrev Christian Christensen en biografibok om ham, *Frihet for Ukraina*. Der kan vi lese at «et fåtall ukrainere i Norge fant sammen. De møttes ved jul og påske. De hadde gudstjeneste i kapellet ved St. Olav kirke i Oslo. De sang ukrainske sanger. De snakket om Ukraina, om ukrainsk historie og kultur. Gjennom mange år kom en ukrainsk prest fra Roma til Oslo. Han ble biskop. Når han besøkte Norge, bodde han alltid hjemme hos legeparet på Holtet». Det ukrainsk-katolske miljøet var også godt kjent med br. Robert Anderson OCSO, som på 90-tallet feiret messene i bysantinsk ritus, men ettersom folk ble eldre, var det veldig få som kom, og disse messene opphørte.

Årets julefeiring

Søndag 9. januar, etter den ukrainske juleliturgien i St. Joseph kirke, ble alle invitert til julefeiring i menighetslokalet. Det var også en slags jubileumsmerking for p. Ivan Machuzhak, som for nøyaktig ett år siden ankom Norge for første gang for å feire julemesse for ukrainere i Oslo-området. Pater Ivan tilhører Det gresk-katolske eksarkatet (diaspora-bispedømmet) for Tyskland og Norden med sete i München. Det er en stor glede at tradisjonen med tilknytning til St. Olav kirke er blitt gjenopprettet og fellesskapet stadig vokser.

Julefeiringen var preget av en høytidelig stemning med gode gamle julesanger og tradisjonell julemat,

Foto: ukrainsk gruppe

som kjøttfylte kålruller, *varenyki* (ukrainske ravioli) og *kutja* (ukrainsk julegrøt). Barna fra ukrainsk søndagsskole dramatiserte eventyr, og voksne viste sin skuespillerkunst i *vertep*, som handler om Jesu fødsel.

Tradisjonen med *vertep* går tilbake til slutten av 1700-tallet og kom opprinnelig til Ukraina fra Vest-Europa. Den fremstiller julens mysterium. I gamle dager var *vertep* et dukketeater som skuespillere gikk med til velstående hjem for å ønske dem god jul. Senere ble dukketeateret erstattet med et levende teater. Dukkene forsvant, og rollene ble spilt av amatørskuespillere. Scenene ble mer livlige, og det var en interaktiv kommunikasjon mellom skuespillere og publikum. Det finnes mange varianter av juleforestillinger med bibelske personer: Kong Herodes, som befaler å drepe alle nyfødte barn, tre vise menn og hyrder, som kommer for å hilse på Jesusbarnet, samt Engelen som budbringer og Djevelen og Døden, som skal ta med seg den onde kong Herodes til helvete. Historien har en lykkelig slutt, og alle hilser hverandre med den tradisjonelle julehilsenen «*Khrystos rosjadajetsja!*» («Kristus er født!»)

Min bolig skal være hos dem

Av Heidi H. Øyma og p. Pål Bratbak

Lørdag 4. desember feiret Mariakirken menighet på Lillehammer 40-årsjubileum for kirkebygningen og oppjusteringen av status fra kapelldistrikt til menighet. Dagen ble ekstra høytidelig fordi kirken og alteret nå ble vigslet.

Uten daværende sogneprest Gerhard Parthe og den støtten han fikk fra katolikker i Tyskland, ville Mariakirken på Lillehammer ikke ha blitt bygd på slutten av 1960-årene. Kirken, med ca. 150 sitteplasser, ble bygget for en menighet på ca. 30 medlemmer. Daværende Oslo-biskop John W. Gran så ikke behovet for et kirkebygg på Lillehammer, hvor man siden 1956 hadde hatt et kapell, men p. Parthe lot seg ikke stoppe og samlet inn alle pengene selv. Kanskje var det også derfor kirken ikke ble vigslet i 1970. Menigheten var liten og fremtiden uviss.

Det er først i år at det faste messebesøket i kirken har kommet opp i ca. 100, og messestedene Otta og Gjøvik samler til sammen ca. 120 troende. I St. Thomas kapelldistrikt (Valdres) samles mellom 30 og 40 til messene.

P. Parthes visjon var fremtidsrettet, menigheten har vist sin levedyktighet, og tiden var derfor moden for at sognekirken kunne vigsles. Kirken var mer enn fullsatt da inngangsprosesjonen bestående av 21 ministranter, syv prester og biskop Eidsvig kom inn i kirkerommet til åpningshymnen «Gjør døren høy, gjør porten vid».

Alteret er vigslet og pyntet.

En kirkevigslingsseremoni er en unik begivenhet fordi den på en så tydelig måte uttrykker ikke bare hva bygningen skal være, men selve Kirkens vesen. Her følger noen glimt fra seremonien.

Vannet

Vann velsignes, og biskopen stenker vievann på menigheten, veggene og alteret. Bønnen over vannet lyder: «Velsign dette vann som du har skapt, så det når det stenkes på oss og på

denne kirkes vegger, blir et tegn på frelsens bad der vi er blitt tvettet i Kristus og gjort til din Ånds tempel; gi at vi og alle våre brødre og søstre som i denne kirke skal feire de hellige mysterier, må nå frem til det himmelske Jerusalem.»

Guds ord

Kirkebønnen lyder: «Måtte Guds ord alltid gjenlyde i dette kirkerom slik at det kan åpenbare Kristi mysterium for dere og virke til deres frelse i Kirken.»

Foto: St. Olavs kirkeblad

Krismasalven smøres over hele alterplaten.

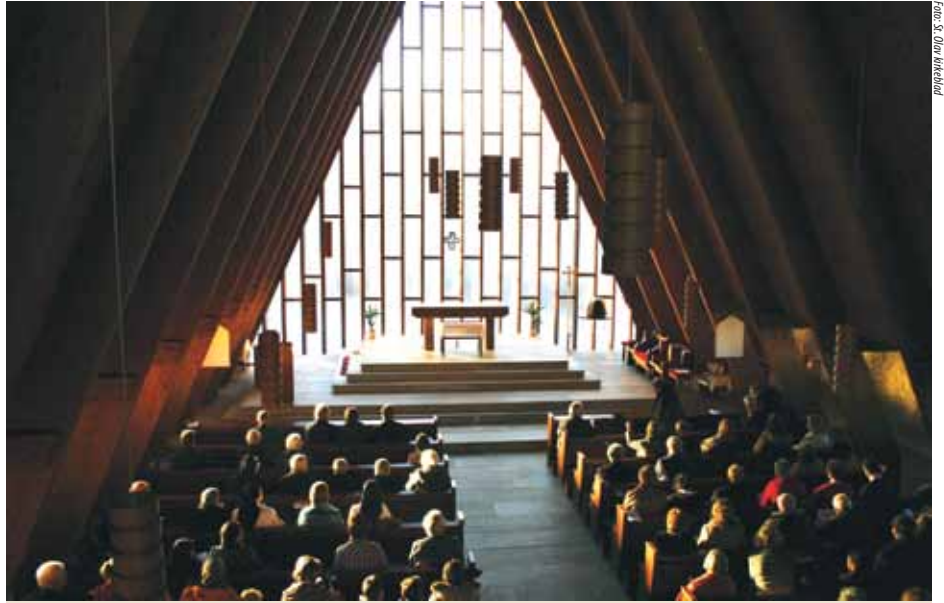

Foto: St. Olavs kirkeblad

Kirken er bygget av levende stener. Alteret er *naket* før innvielsen.

Foto: Leif Ørnung/Søren

Veggene salves.

Foto: St. Olavs kirkeblad

Relikviene legges ned i alteret.

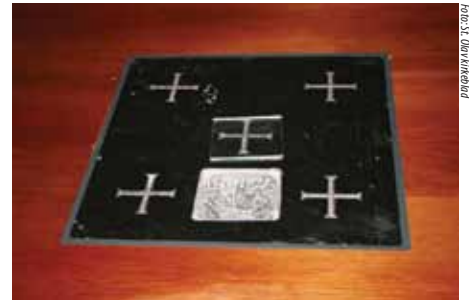

Foto: St. Olavs kirkeblad

Tom relikviesten i alteret før messen.

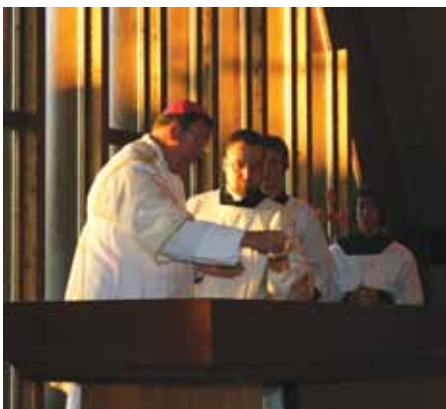

Foto: St. Olavs kirkeblad

Det spares ikke på krisma.

Foto: Kåre Hovrud

Apostelkorsene festet der veggene er salvet.

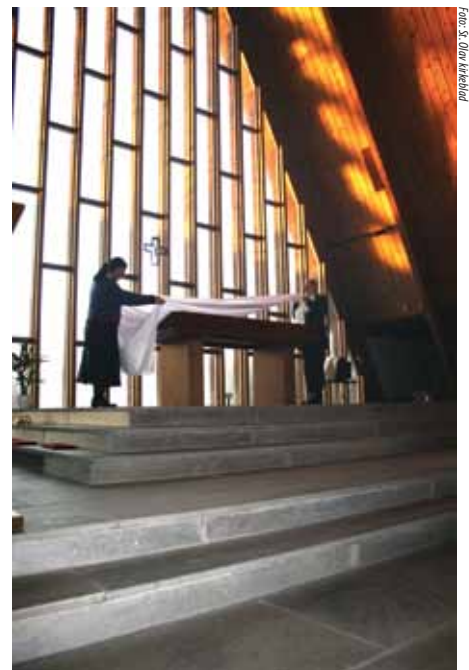

Foto: St. Olavs kirkeblad

Alteret dekkes med alterduker.

Foto: St. Olavs kirke

Biskopen overrekker evangelieboken til lektoren. «Måtte Guds ord alltid gjenlyde i dette kirkerom ...»

Biskopen overrekker høytidelig evangelieboken til den som skal lese første lesning.

De hellige

Helgenrelikvier legges ned i alteret. Lillehammers relikvier er av Den hellige Augustin, Den hellige Katarina av Siena og Den hellige Katarina dei Ricci. Helgenene minner oss om at vårt livsmål er helliggjørelse, og om at Kirken er et fellesskap som favner alle steder og alle tider. Før kirkevigslingsbønnen bes Allehelgenslitaniets.

Innvielsesbønn

Selve innvielsesbønnen bes ved alteret, og der heter det blant annet: «Denne bygning avspeiler Kirkens mysterium, Kirken som Kristus har helliget ved sitt blod, for å la den stå frem som sin ærerike Brud, en Jomfru som skinner med glans fra den sanne tro, en Mor som gir liv ved Den Hellige Ånds kraft.

La her strømmer fra nådens kilde skylle bort menneskenes misgjerninger, slik at dine barn, Far, som er døde ved synden, må bli gjenfødt til nytt liv hos Gud i himmelen.

Måtte lovprisningens offer som er deg til behag, her lyde i samklang med englenes kor og menneskenes røst og stige opp til deg som en uopphørlig bønn for verdens frelse.

Måtte de fattige her finne barmhjertighet, de undertrykte sann frihet, og alle mennesker ikle seg den drakt som er dine barn verdig, inntil de med jubelsang når frem til det Jerusalem som er i det høye.»

Salving av alteret og kirkens vegger

Alteret salves først; deretter salves veggene ved at til sammen tolv kors tegnes på dem. Apostelkorsene henges opp der veggene er salvet. Biskopen ber: «Måtte Herren med sin kraft helliggjøre alteret og kirkehuset som vi, hans tjenere, salver, for at de kan fremstå som et synlig tegn på Kristi og Kirkens mysterium.»

Innledningen til ritualet forklarer at «ved krismasalving blir alteret et symbol på Kristus som fremfor alle er og kalles Den salvede; for ved Den Hellige Ånd har Faderen salvet og

Foto: St. Olavs kirke

Biskopen ber innvielsesbønnen.

innsatt ham som yppersteprest som på sitt legemes alter frembærer livets offer til frelse for alle. Salving av kirken uttrykker at den helt og for bestandig vies til kristen gudsyndelse. Ifølge den liturgiske tradisjon foretas det tolv salvinger (...) og de uttrykker at kirken er et bilde på den hellige stad Jerusalem.»

Incensering av alteret og kirken

Etter salvingen plasseres fem ildskåler for å brenne røkelse på alteret. Biskopen legger røkelse i ildskålene og ber: «La vår bønn gjelde som røkoffer for deg, Herre; som dette hus blir fylt av vellukt, la slik Kristi vellukt velle frem fra din Kirke.» Så incenseres alteret, biskopen, menigheten og veggene.

Illuminasjon av alteret og kirken

Alteret blir dekket og pyntet for messefeiringen. Ved foten av alteret plasseres tolv lysestaker med lys som skal bæres til apostelkorsene. Biskopen ber: «Måtte Kristi lys stråle i Kirken slik at alle folkeslag kan nå frem til sannhetens fylde.»

Alterlysene tennes. Så foretas festilluminasjonen: Alle vokslys, lysene plassert der salvingene har skjedd, og kirkens øvrige lamper tennes som tegn på glede. Messen feires på det nyvigslede alteret.

Foto: Kåre Hovad

Røkelse brenens på alteret.

Mangesidig feiring

Etter messen var det menighetsfest. 180 personer var til stede under festmiddagen, hvor de kunne nyte eksotiske retter fra alle verdens land, og la seg underholde av ungdomslaget og andre grupper i menigheten.

Det sivile Norge ble representert ved fylkesmannen for Oppland, Kristin Hille Valla, Anne Marie Bagstad Jøranli fra Oppland fylkeskommune og varaordfører i Lillehammer, Rolf Kristiansen. Den norske kirke ble representert ved prost Per Halstein Nielsen fra Lillehammer, prost Nils Kaare Erlimo fra Gjøvik og sognepresten i Lillehammer kirke, Tormod Kapelrud.

Det var særlig den tyske organisasjonen Kolpingwerk som hjalp p.

Gerhard Parthe å realisere drømmen om en kirke. Derfor var det svært gledelig at to representanter for Kolpingwerk i p. Parthes hjemby Cappenberg, samt sognepresten derfra, kunne delta i feiringen sammen med p. Parthes nevø med kone.

Oppussing

Selv om Mariakirken ikke er eldre enn 40 år, har den behov for oppussing. Menigheten har samlet inn penger til dette de siste årene, og før jubileet ble en del gjort. De store vinduene bak alteret er vasket, og sidevinduene skiftet. Ny belysning er delvis på plass. Dugnadsinnsatsen har spart menigheten for 50–60 000 kroner. 80 000 av vedlikeholdsfondet er brukt. 85 000 står igjen, noe som vil holde til å fullføre prosjektet med belysningen. Tyske Bonifatiuswerk har nettopp bevilget 10 000 Euro til neste store prosjekt, nemlig taket. Sammen med resten av vedlikeholdsfondet vil dette holde til å foreta de mest nødvendige tiltak for å stoppe lekkasjer. Kanskje vil det komme behov for ytterligere takutbedring siden. Det som er sikkert, er at menigheten sårt trenger mer plass til aktiviteter som

Noen av de mange heltene i kullissene

Vinduer skiftes før jubileet.

katekese og kirkekaffe, flere parkeringsplasser samt tilrettelegging for funksjonshemmede.

PB/HHØ

Fra «frokostkatolikker» til kirkebyggere – jubileumsbok for Lillehammer

Mariakirken menighet 1970–2010 og den katolske kirkes historie i Oppland

Bratbak/Hanseth/Hosar (red.)

Da Mariakirken på Lillehammer stod ferdig i 1970, må det ha vært som å skue inn i det lovede land for pastor Parthe, kirkens iherdige initiativtaker og innsamler. Likevel er det først nå, etter førti års ørkenvandring for menigheten, at kirkefolket står i stil med kirkens størrelse. Det passer derfor godt med en jubileumsbok nå.

I løpet av jubileumsbokens 114 sider føres vi ikke bare gjennom denne førtiårige ørkenvandringen, men helt tilbake til «fedrehistorien» da Olav Haraldsson dro gjennom Gudbrandsdalen på kristningsferd. Et slikt vihar vært-her-før-kapittel hører med

i den store fortellingen til en katolsk menighet. Utfordringen er å gjøre det til mer enn en museumskatalog med fortegnelse over gamle katolske gjenstander. Ingen av alterrelikviene fra middelalderen er bevart i dag, fortelles det. Men hvor forsvant de? Når forsvant de? Også fortellingen om reformasjonen, den store krisen, «det babylonske fangenskap», hører med. Trolig har dette falt mellom to forfattere og to kapitler, og kanskje var det ikke så lett å finne noe om reformasjonen i Oppland utenom hamarbiskopens fengsling og andre velkjente (?) begivenheter, men det savnes likevel.

Den største og grundigste delen av boken omhandler tiden fra Den katolske kirke vendte tilbake til Norge og frem til i dag. Den viktigste enkeltperson er selvsagt p. Gerhard Parthe, som fikk realisert kirken tross at bispedømmet ikke hadde penger til det. Det vil føre for langt å referere det rike historiske materialet som presenteres, men jeg røper at man her kan lese om alt fra problemet

med «frokostkatolikkene» på Sigrind Undsets tid, via antikatolsk hærverk på 1950-tallet, til sognepresten som samlet messehagler (72!), hagenisser, tysk hermetikk og byggepenger. Et filippinsk perspektiv på Mariakirken får vi også, samt en rekke bilder, historiske og aktuelle.

Det er all grunn til å ønske Tor A. Hanseth og Kåre Hosar, som har skrevet det meste av boken, og pastor Pål Bratbak, bokens redaktør og dagens sogneadministrator, til lykke med en flott jubileumsbok. Jeg håper den får mange lesere også utenom Lillehammer og Mariakirken menighet. For gjennom fortellingen om livet i en liten menighet med en alt for stor kirke, utfordres vi til å fortsette byggearbeidet, helt til i alle fall alle norske byer har både en katolsk kirke og en katolsk menighet.

Boken fås kjøpt fra menigheten og i St. Olav bokhandel.

Sigurd Hareide

«Verdens lys»

Paven og journalisten

Av sr. Anne-Bente Hadland OP

For første gang i Kirkens historie har en pave gitt et personlig intervju, som nå foreligger i bokform. Boken, «Verdens lys», har allerede solgt i over en million eksemplarer, er foreløpig publisert på 18 språk og kommer på norsk på St. Olav forlag i år.

Tidligere har journalist og forfatter Peter Seewald utgitt to andre intervjubøker med den daværende kardinal Ratzinger. Og før denne tredje intervjuboken har han utgitt flere bøker med religiøst innhold, hvorav to om Benedikt XVI. Han er også aktuell med en murstein av en Jesus-bok (*Jesus Christus: Die Biographie*, Pattloch Verlag, 2009). Og nå altså et personlig intervju med paven, det første paveintervju på journalistiske betingelser. Den italienske journalisten Vittorio Messori utga riktignok boken *Over håpets terskel* med Johannes Paul II, men det var egentlig forberedelsen til et TV-intervju som det aldri ble noe av, og hvor Johannes Paul II på et tidspunkt skrev ned svarene.

Men så kan man jo spørre med enda større interesse, egentlig, hvem denne Peter Seewald er, som er kommet paven så nær at han nærmest er for personlig biograf å regne.

Seewalds vei

Peter Seewald, f. 1954, oppvokst i Bayern, drev det langt som ministrant – ble «overministrant» – før han tok avstand fra alt som hadde med Kirken å gjøre, meldte seg ut i 1973 og ble ihuga marxist. I 12 år jobbet han som journalist for viktige medier i tysk presse, *Spiegel*, *Stern* og *Süddeutsche Zeitung*. Det var mens han jobbet for sistnevnte, at ideen kom opp om at han, som hadde sam-

Paven og Seewald viser frem den tyske originalutgaven av boken.

me bakgrunn som Ratzinger – kirkelig/kulturelt og geografisk – men som hadde havnet på motsatt fløy, skulle intervju kardinalen. Resultatet kom i 1996 med boken *Jordens salt* (på norsk på St. Olav forlag i 1998), og i 2000 enda en intervjubok med kardinalen, *Gud og verden – om tro og liv i vår tid*. Da hadde Peter Seewald funnet tilbake til troen og var igjen blitt kirkegjenger og katolikk. Og han legger ikke skjul på at det var møtene med kardinalen som gjorde forskjellen. «Den mannen ble min bane,» sier han i et intervju, «i ham traff jeg en utrolig klok, from og enkel person, en helstøpt karakter som er kommet Kristus nærmere enn noen andre jeg kan tenke meg».

Ratzinger ble hans lærer, og samtalene med ham satte fortgang i en prosess som nok allerede var i gang, men som allikevel skulle ta 15 år å gjennomføre: hans egen hjemkomst som troende.

Det ble et tankekors for ham at samfunnet ikke var blitt friere, enn si bedre, av å fornekte Gud, og det slo ham at hans egne to barn ikke engang ville ha frihet til å forlate Kirken, ettersom de vokste opp som

hedninger, som han sier. Nå går hans to sønner i religionsundervisning.

En uke med intervjuer

Initiativet til intervjuet var mitt, sier Seewald, og starter med å spørre paven om hvordan det var å bli pave når han egentlig lenget etter å gå av med pensjon. Paven selv var opptatt av å si hva han personlig tenker om de kritiske spørsmål til Kirken i vår tid: misbruksskandaler, sølibatskravet, prevensjon, kvinnelige prester, behovet for et tredje vatikankonsil, og om paven har tenkt på å trekke seg. Intervjuet foregikk på følgende vis: Seewald tilbragte en uke sammen med paven i Castel Gandolfo. Hver formiddag stilte han paven sine spørsmål, og paven tenkte seg om og svarte i «hele avsnitt», gjennomreflektert og klart. 60 minutter, for lenger varte ikke kassetene. Paven fikk seg ikke forelagt spørsmålene på forhånd. Ved gjennomlesning etterpå hadde han så å si ingen rettelser.

Det er ikke bare de store spørsmål som vies plass. Vi får også morsomme glimt inn i den pavelige hverdag. Blant annet får vi vite at paven ikke bruker andre klær enn

embetsdrakten, han går alltid i sine hvite klær. Så da paven frøs – han har et «følsomt hode», sier han – satte han den røde lille luen med pelskant på hodet: camauroen. Ikke ante Benedikt at hodeplagget skulle føre til spekulasjoner av ideologisk karakter. De som ville, fikk her den endelige bekræftelsen på at vi hadde fått en reaksjonær, ja, pre-konsiliær pave! Men paven hadde luen for hånden, og han frøs. Han har bare hatt den på seg denne ene gangen.

Bak karikaturene

For Seewald har det vært viktig å komme bak karikaturene av paven, som han hevder især tysk presse er full av. Han er en av vår tids største tenkere, ja, største teologer, og i sannhet ingen tradisjonalist. I et intervju siterer Seewald Benedikt som sier: «Det finnes så mange problemer som alle må finne sin løsning, men som ikke kan bli løst om ikke Gud på ny rykker inn i sentrum, på ny blir synlig i verden.» Når Seewald så får spørsmålet hva det betyr at det ikke finnes noen løsning uten Gud, svarer han: «Når mennesket gjør seg selv til alle tings målestokk, må det gå galt.»

I den stille uke (palmesøndag 17. april – 1. påskedag 24. april) arrangerer NUK leirer for årets konfirmanter, og for ungdom som allerede er konfirmert. Her vil påskens liturgi stå i sentrum, og ungdommene vil få ta del i denne – på en helt unik måte sammen med dyktige ledere og en prest. Leirene finner sted på Østlandet, og koster kr. 1900 for NUK-medlemmer og kr. 2300 for andre. For mer informasjon og påmelding, gå inn på www.checkin.no. For informasjon om og medlemskap i NUK, se www.nuk.no.

Hva paven egentlig sa om kondomer

Noen setninger fra «Verdens lys» om AIDS og kondomer fikk voldsom oppmerksomhet i mediene. Etter oppslag av typen «Paven sier ja til kondomer» og «Dette er gode nyheter for julebordsesongen» (som et norsk nettsted presterte), så Troskongregasjonen seg nødt til å komme med en oppklarende note 22. desember «Om banalisering av seksualitet», der det fastslås at paven ikke har endret Kirkens lære. Det pågår for tiden en omfattende debatt blant katolske moralteologer om tolkning og implikasjoner av pavens uttalelser og Troskongregasjonens note.

Mediene siterte ordene ut av kontekst. Her følger en uoffisiell oversettelse av hele det aktuelle avsnittet fra boken.

Seewald: I anledning din reise til Afrika i mars 2009 ble Vatikanets retningslinjer vedrørende AIDS nok en gang utsatt for mediekritikk. 25 % av alle AIDS-pasienter i verden i dag blir behandlet ved katolske institusjoner. I noen land, f.eks. Lesotho, er tallet 40 %. I Afrika erklærte du at Kirkens tradisjonelle lære er blitt bevist som den eneste sikre måten å stoppe spredningen av HIV. Kritiske røster, også fra Kirkens egne rekker, innvender at det er galenskap å nekte en risikoutsatt befolkning å bruke kondomer.

– Mediedekningen overså fullstendig resten av reisen til Afrika på basis av en enkelt uttalelse. Noen spurte meg hvorfor Den katolske kirke står for et urealistisk og ineffektivt syn på AIDS. På det tidspunktet følte jeg virkelig at jeg ble utsatt for provokasjon fordi Kirken gjør mer enn noen annen. Og den påstanden står jeg ved. Dette er fordi hun (Kirken) er den eneste institusjonen som bistår folk konkret der de er med forebygging, utdanning, hjelp, rådgivning og ledsagelse. Og fordi hun står fremst i behandlingen av så mange AIDS-ofre, spesielt barn med AIDS.

– Jeg fikk muligheten til å besøke et av disse sykehusene og snakke med pasientene. Det var det virkelige

svar: Kirken gjør mer enn noen annen, fordi hun ikke taler fra avisenes tribunaler, men hjelper sine brødre og søstre der de faktisk lider. I mine uttalelser ga jeg ikke en generell uttalelse om kondomsprøsmålet, men sa kun – og det var dette som skapte så stor oppstand – at vi ikke kan løse spørsmålet ved kondomdistribusjon. Mye mer må gjøres. Vi må stå nær folk, vi må veilede og hjelpe dem, noe vi må gjøre både før og etter de får sykdommen.

– Du vet, folk kan få tak i kondomer når de vil ha dem uansett. Men dette viser at kondomer alene i seg selv ikke løser spørsmålet. Det er mer som må skje. Samtidig har den sekulære verden selv utviklet den såkalte ABC-teorien: Abstinence-Be Faithful-Condom – hvor kondom betraktes som den siste utvei når de andre to punktene ikke fungerer. Dette betyr at den absolutte fiksering på kondomet innbefatter en banalisering av seksualiteten som – til syvende og sist – er nettopp den farlige kilden til holdningen som ikke ser på seksualiteten som et kjærlighetsuttrykk, men kun som et slags dop som mennesket gir seg selv. Dette er grunnen til at kampen mot banalisering av seksualiteten også er en del av den store anstrengelsen for å hjelpe seksualiteten til å bli positivt verdsatt og ha en positiv virkning på hele mennesket.

– Det kan være et visst grunnlag i enkelttilfeller, som for eksempel når en mannlig prostituert bruker kondom, hvor dette kan være første steg i retning av en økt moralsk bevisstgjøring, en første ansvarstagen på veien mot å gjenutvikle en bevissthet om at ikke alt er tillatt, og at man ikke kan gjøre alt man vil.

Sier du med dette at Den katolske kirke faktisk i prinsippet ikke motsetter seg bruken av kondom?

– Selvsagt anser Kirken det ikke som en reell eller moralsk løsning. I ett og annet tilfelle kan det imidlertid, med den intensjon å redusere risikoen for infeksjon, være et første steg i retning av å leve ut seksualiteten på en annen måte, en mer menneskelig måte.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (22. november 2010) /St. Olav

Hvor går Vietnam?

Av Andreas Dingstad

«Paven elsker Vietnam og det vietnamesiske folk.» Dette proklamerte den indiske kardinal Ivan Dias, prefekt for Propaganda Fide, da han den 6. januar var utsendt av Den hellige stol til avslutningen av det store jubileumsåret for Kirken i Vietnam.

Over 400 000 troende – sammen med representanter fra lokale og nasjonale myndigheter – rapporteres å ha vært tilstede under markeringen ved den nasjonale helligdommen La Vang. Feststemningen viste en kirke med selvtilit, som krever å få sin stemme hørt.

Etter avslutningsmessen velsignet kardinal Dias grunnsteinen til det som skal bli en basilika med 5000 sitteplasser, på stedet for den eneste offisielt anerkjente Maria-åpenbaringen i Sørøst-Asia.

Vietnam 2011

Den nå avdøde polske filosofen Leszek Kolakowski omtalte en gang marxismen som «vår tids største illusjon». Det materialistiske verdenssynet begrenset ikke bare menneskets medfødte verdighet, men endte også opp med en slags selv-guddommeliggjøring av mennesket, hevdet Kolakowski.

De aller fleste av disse marxistiske «illusjonene» er forlenget historie, men noen lever fortsatt – dog ikke i beste velgående. I Vietnam ser vi et land som har levd under kommunistisk styre siden 1975. Men i likhet med andre kommuniststyrte land, er man i ferd med å bytte ut marxismen med en slags autoritær turbokapitalisme – som eksperter hevder ikke er bærekraftig over tid. Skulle dette «alternative» kommunistiske systemet falle, står flere samfunnsaktører klare

Kardinal Dias ved feiringen i La Vang.

til å fylle tomrommet. Den katolske kirken – som med sitt kristne menneskesyn insisterer på at staten kun kan ha begrenset makt – er en av dem.

I følge det anerkjente amerikanske magasinet Foreign Policy ser man to parallelle utviklinger i landet med rundt 90 millioner innbyggere: en usikker økonomisk fremtid og flere konfrontasjoner med demokratiaktivister.

På tross av at landet de senere år har hatt en årlig økonomisk vekstrate på

Et godt eksempel er at sikkerhetsagenter tidlig i januar arresterte en amerikansk diplomat som forsøkte å besøke den katolske presten og demokratiforkjemperen fr. Nguyen Van Ly. Amerikanerne raste over bruddet på den diplomatiske kutyme og kalte den vietnamesiske ambassadøren i Washington inn på teppet. 63-årige Van Ly ble dømt til åtte års fengsel i 2007, men løslatt i 2010 av helsemessige årsaker. Han sitter i dag i husarrest i sitt hjem i den sentralvietnamesiske byen Hue, dømt for undergravende

Den katolske kirken i Vietnam har Asias nest største katolske befolkning og er med sine åtte millioner troende landets største religiøse minoritet.

hele syv prosent, går nå Vietnam en usikker økonomisk situasjon i møte. Ustabiliteten i verdensmarkedet setter ineffektive statlige selskaper på prøve. I tillegg finnes omfattende statlig korrupsjon, som får gode levevilkår under ettpartistaten. I følge New York Times bruker de statlig-kontrollerte selskapene 40 % av den investerte kapitalen i landet, mens de produserer kun 25 % av innenlandske varer og tjenester.

Samtidig presses regimet innenfra av moderate stemmer som følges tett av internasjonale aktører.

virksomhet mot kommunistregimet. Van Ly har, sammen med kardinal Nguyen Van Thuan – hvis saligkårsprosessen er i gang – blitt et symbol på Kirkens engasjement for menneskerettigheter og demokrati i Vietnam. Thuan tilbrakte til sammen tretten år i kommunistenes fengsler, inkludert ni år i isolasjon, for deretter å bli tvunget til å forlate landet. Han endte opp som kuriekardinal, og har av pave Benedikt blitt beskrevet som «en enestående profet for det kristne håp».

Kirken

Den katolske kirken i Vietnam har Asias nest største katolske befolkning og er med sine åtte millioner troende landets største religiøse minoritet. Mange av de kristne tilhører også etniske minoriteter. Men totalitære regimer er ikke viden kjent for fasilitering av tros- og tankefrihet. Ei heller i Vietnam, hvor Kirken har en turbulent historie, helt fra de første misjonærenes ankomst på 1500-tallet. Hvor stammer så fiendskapet fra? Ser man et øyeblikk bort fra den marxistiske ettpartistaten, så kan deler av svaret forklares historisk – som at mange av de mest overbeviste antikommunistene under Vietnamkrigen var katolikker, og hvordan den katolske tro ofte forbindes med det franske kolonistyre. Kjernen til mange av de senere års konflikter ser imidlertid ut til å være eiendomsrett, hvor staten forbeholder seg retten til ekspropriere eiendom, for deretter å selge til høystbydende investorer innenlands og utenlands. Staten eier og forvalter altså all landeiendom – på vegne av folket selvsagt.

Et av de mest ekstraordinære tilfeller av konfiskering av kirkelige eiendommer fant sted i 2010, da et krusifiks på en kirkegård tilhørende sognet Dong Chiem i erkebispedømmet Hanoi ble sprengt i lufta av militære ingeniører. Ingeniørene var beskyttet av anslagsvis 600–1000 tungt bevæpnede politifolk, og episoden førte til sammenstøt mellom katolikker og politiet. Episoden er dessverre langt fra unik, og Kirken har blant annet arrangert store bønnevigilier med tusenvis av deltakere i protest mot ulike overtramp fra myndighetene. Når Kirken i tillegg ofte forsvare bøndenes eiendomsrett ved tvister, kompliseres situasjonen ytterligere.

Et annet brennhett tema er selvsagt – som i Kina – utnevnelsen av biskoper, en tidkrevende prosess hvor myndighetene må godkjenne hver kandidat etter omfattende undersøkelser.

Jubileumsåret 2010, en kilde til håp og glede

Kirkens jubileumsår – avholdt mellom 24. november 2009, og 6. januar 2011 – markerte 350-årsjubileet for

opprettelsen av de to første apostoliske vikariater og 50-årsdagen for pave Johannes XXIIIs opprettelse av full bispedømmestruktur i Vietnam. En rekke markeringer har blitt holdt over hele landet, og håpet er at jubileet skal bli en ny start for Kirken, som pr. i dag har rundt åtte millioner medlemmer i 26 bispedømmer, 2900 prester, 1500 mannlige ordensfolk, 10 000 ordenssøstre og 1500 seminarister. Samtidig fortsetter antall voksende og ordensfall å vokse.

Ønsket om økt samfunnsdeltagelse preget også den store katolske kongressen som ble avholdt i slutten av jubileumsåret, i perioden 21. til 25. november. Datoen var selvsagt ikke tilfeldig valgt, siden den 24. november er minnedagen for de 117 hellige vietnamesiske martyrer som ble helligkåret i 1988. Geistlige og legfolk fra samtlige av landets bispedømmer

Også i Norge feires Vår Frue av La Vang. Her fra Hønefoss i august i fjor.

var representert i den fem dager lange kongressen i Ho Chi Minh-byen.

«Den lokale kirken fortsetter i dag å bygge landet gjennom kulturen, økonomien, samfunnet og politikken,» heter det i fellesuttalelsen fra møtet. Kirken søker «ikke å bytte ut regjeringen, men håper – i dialogens og den gjensidige forståelsens navn – at Kirken kan få gi sitt bidrag til landet for å tjene alle,» heter det diplomatisk i uttalelsen som søker å stake ut veien videre for Den vietnamesiske kirke.

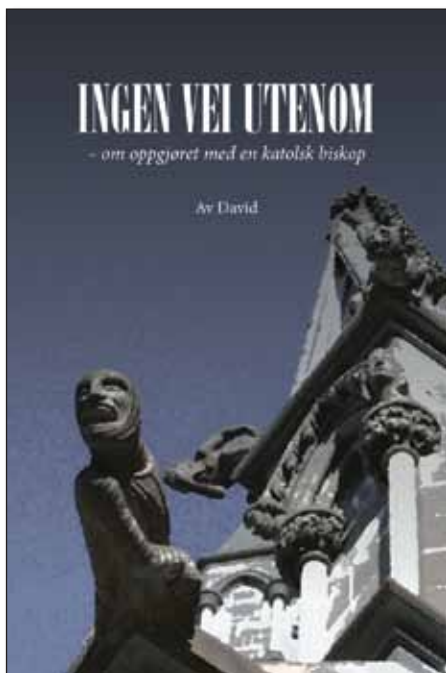
Både internasjonalt press og en økende forståelse av at Kirken kan bidra med samfunnsbevarende oppgaver innen utdanning, sosiale tjenester og sykehusdrift – oppgaver som ofte er forbeholdt staten – har ført til at myndighetene de siste år har løsnet på noe av jerngrepet rundt Kirkens

liv. Et forsøk på å danne en katolsk patriotisk kirke etter kinesisk modell – «Den vietnamesiske komité for katolsk solidaritet» – har tidligere mislyktes, og Kirken har ikke latt seg knekke.

Ikke-residerende representant fra Den hellige stol, tegn på normalisering?

Etter at den pavelige nuntius til Vietnam ble utvist i 1975 (den belgiske erkebiskop Henri Lemaître, som mellom 1985–1992 tjente som nuntius til Norden), har ikke Den hellige stol vært representert i landet. Desto mer gledelig var det derfor da erkebiskop Leopoldo Girelli, tidligere nuntius til Indonesia, den 13. januar i år ble utnevnt til «ikke-residerende pavelig representant til Vietnam». En kirkelig kilde i landet sier til nyhetsbyrået Fides – tilknyttet Kongregasjonen for Folkenes Evangelisering – at utnevnelsen vil bidra til «en gradvis normalisering av de diplomatiske relasjoner» mellom partene, og innebærer «nye, konkrete og positive signaler for Kirkens liv i landet».

Men i denne prosessen er det mange hensyn som skal tas, og balansen mellom regimekritikk og dialog ser ut til å være et tema som skaper debatt blant vietnamesiske katolikker. Spørsmålet blir i hvilken grad den lokale kirke mener Vatikanet «svelger kameler» for å oppnå sitt mål om fulle diplomatiske relasjoner. Når regimekritikeren og erkebiskopen av Hanoi, Joseph Ngo Quang Kiet, trakk seg fra sin stilling i 2010 – offisielt av helsemessige årsaker – førte dette til spekulasjoner, og ble av flere vurdert som en i overkant stor innrømmelse fra vatikandiplomatets side. Erkebiskopen selv insisterte imidlertid på at avgangen skyldtes dårlig helse og utbrenthet etter mange harde år på erkebispesetet. Situasjonen er derfor skjør, og ser man ikke konkrete forbedringer på bakkenivå, vil nye konfrontasjoner fort kunne finne sted. Det er uansett grunnlag for en forsiktig optimisme – både på vegne av Kirkens misjon i Vietnam, samt hva gjelder myndighetenes forhold til Den hellige stol. Med andre ord: Håpet – og Kirken – lever.

Refleksjoner rundt en utgivelse

– Et viktig og sant bidrag til forståelse

Da det i april i fjor ble kjent at biskop Georg Müller av Trondheim fratradte sitt embede på grunn av overgrep mot en mindreårig, ble Den katolske kirke i Norge rystet i sine grunnvoller. I mediestormen som fulgte, oppsto det en mengde diskusjoner og spekulasjoner. Den utsatte ønsket å publisere sin historie på St. Olav forlag. Boken, som har tittelen *Ingen vei utenom – om oppgjøret med en katolsk biskop*, utkom i desember under forfatterpseudonymet David. Vi har bedt Tormod Kleiven lese den. Her er hans refleksjoner.

En gutt ble utsatt for seksuelle krenkelses av en katolsk biskop i Norge. Gutten er blitt voksen mann og velger å melde fra om hendelsene til ledelsen i Den katolske kirke. Boka formidler hva som var grunnlaget for at saken ble meldt, og hvordan den ble håndtert av Kirken. Først og fremst handler den imidlertid om hvordan det er å være den som har opplevd disse krenkelsene, når saken behandles og media omtaler den. Fortellingen er skrevet under psevdonymet «David». Og forfatteren bærer sitt psevdonym med rette: Han tok et oppgjør med overmakten – og han vant fram.

Gjenkjennelig erfaring

Enhver historie om overgrepserfaringer er unik. Samtidig beskriver forfatteren noen forhold som gjør boka lesverdig langt utover det å være en personlig historie. Han forteller om kampen for å plassere og fastholde ansvaret for det som hadde skjedd, hos biskopen og Kirken som hadde gitt biskopens hans posisjon. Det er en kamp som kjennetegner så å si alle krenkeshistorier hvor en tillitsperson misbruker sin makt, slik det hadde skjedd her. Selve overgrepet planter forestillingen om medskyldighet og skam inn i den krenkedes liv. Derfor er det både viktig og riktig når forfatteren ønsker betegnelsen «uskyldig part» om seg selv. Historien er lesverdig fordi den troverdig og nærgående formidler forholdet mellom den ytre prosessen og hva som rører seg av følelser som fortvilelse, hjelpeløshet, sinne og frihet hos forfatteren.

Det er tidligere gitt ut flere bøker hvor mennesker som er blitt utsatt for seksuelle krenkelses, forteller sin historie. Men det hører til det helt sjeldne at en slik framstilling gis av en mann. Formidlingen bærer preg av sårbarhet og oppreisthet, ærlighet og oppgjør, nærvær og samtidig en sunn reflektiv distanse – alt preget av en maskulin språkdrakt. Like fullt er forfatteren i stand til å skrive på en slik måte at ordene beskriver følelser og tanker som berører og skaper bilder til ettertanke og refleksjon. Det er en forteller- og formidler-evne som imponerer, ikke minst fordi den

behandler erfaringer hentet fra eget smertelandskap.

Spesielt på to områder har boka noe viktig å si til Kirken og samfunnet om det å forholde seg rett til den virkeligheten den behandler. Det ene området er knyttet til Kirkens ansvar og håndtering. Det andre til medias rolle.

Kirkens utfordringer

Forfatteren beskriver tydelig sin redsel for hvordan Kirken ville håndtere hans historie, men konkluderer i all hovedsak med å gi den full kreditt for håndteringen – både i selve saksbehandlingen og i forhold til media. Sakshåndteringen synliggjør imidlertid et kjennetegn ved Den katolske kirke: en hierarkisk oppbygning som kan bidra til distanse mellom den som anklager Kirkens tillitsperson for krenkelses, og den som skal behandle anklagene. Statusen til den anklagede gjorde at saken måtte avgjøres på toppnivå i Den katolske kirke. Og det er stor avstand mellom en David og paven. Selve saksbehandlingen ble gjort av personer som forholdt seg til David via hans skriftlige beskrivelse. Den anklagede biskopen hadde på sin side helt andre muligheter for tilgang til informasjon og påvirkningspotensial gjennom sitt eget nettverk blant Kirkens tillitspersoner. Dette er kompliserende og gjør at redselen hos den krenkede for ikke å bli hørt, er vel begrunnet.

Den katolske kirke i Norge sørget for å gjøre et godt arbeid for å redusere noe av den avstanden som ligger i selve systemet. Den ga David mennesker han kunne forholde seg til – og som faktisk forholdt seg til ham slik at han opplevde seg ivaretatt. Forfatteren gir et godt bilde av det kontinuerlige behovet for å vite hva som skjer, hvem som behandler saken og når en avklaring kan komme. Men den gir også et bilde av at heller ikke Kirkens representanter har tilstrekkelig tilgang til disse opplysningene. Også der er det en distanse til dem som behandler saken. Dette avdekker en side ved Den katolske kirkes struktur og kultur som jeg tror har bidratt til at anklager om seksuelle krenkelses ikke i tilstrekkelig grad har blitt tatt på alvor. Det er vanske-

lig å forholde seg til et menneske en ikke har sett. Anklager om seksuelle krenkelser prøves ikke bare på om en beskrivelse er troverdig. Det et levende menneske som opplever seg krenket, og vedkommende fortjener å bli møtt av den som skal håndtere anklagen.

Det er samtidig vanskelig å unngå at en forholder seg annerledes til den som er anklaget. Vedkommende er gitt sin tillitsposisjon av samme instans som skal håndtere anklagene om krenkelser. Dette synliggjør Kirkens ansvar og dilemma: Den skal behandle anklagene med utgangspunkt i at den svake part skal ivaretas. Men den skal samtidig forholde seg til anklagene som en

anerkjennelse av Kirkens håndtering av media er absolutt på sin plass. Den illustrerer at det gikk an å være tydelig på sakens innhold og rammer, og samtidig vise en dyp respekt for hvordan den krenkede ønsket å bli omtalt. Resultatet var medieangrep på Kirken. Dette er ofte kostnadene ved å ivareta den krenkede. I den forstand opptrådte Den katolske kirke i Norge forbilledlig, og den viktigste attesten på dette skal nettopp knyttes til hvordan den krenkede opplevde det.

Forfatteren påpeker at medias agenda ikke var å ivareta den krenkede, men at de samtidig skjulte seg bak nettopp denne forestillingen. Denne beskrivelsen fra David er det verdt

Historien er lesverdig fordi den troverdig og nærgående formidler forholdet mellom den ytre prosessen og hva som rører seg av følelser som fortvilelse, hjelpeløshet, sinne og frihet hos forfatteren.

implisitt anklage mot Kirken selv – fordi den er ansvarlig for å ha gitt biskoper og prester den tillitsposisjonen de har. Det skal integritet, mot og vilje til å erkjenne egen svikt. Jeg tror at nærhet til den krenkede er en forutsetning for at Kirkens ansvarlige skal beveges til å ville se det utenkelige. Derfor er det viktig at den som håndterer anklagene og har avgjørelsesmyndighet, forholder seg direkte til det mennesket som har fortalt sin krenkelseshistorie.

Medias rolle

Forfatteren beskriver medias håndtering sett fra sitt ståsted. Han gir full støtte og anerkjennelse til måten biskop og informasjonsansvarlige i Den katolske kirke i Norge håndterte saken. Disse har gjort det som er deres primære jobb i slike situasjoner: å snakke sant om at det foreligger verifiserte anklager mot en biskop om seksuelle krenkelser, og gjøre det på en slik måte at det ivaretar den krenkedes behov. Media godtok imidlertid ikke Kirkens taushet om den krenkedes identitet, og deler av media hadde heller ikke respekt for Davids uttrykte ønske om ikke å stå fram i offentligheten. Forfatterens

å lytte til og ta ad notam. Det er etter min mening en rettmessig mediekritikk som det hadde vært ønskelig at mediebedriftene ville ta på alvor. Det er ikke media som eier historien når anklager om seksuelle krenkelser blir satt fram. Det er den som er bærer av historien. Respekt betyr å anerkjenne dette eierskapet – selv om det skulle gå på bekostning av salgs- og seertall.

Viktig og sann

Boka gir et viktig og sant bidrag til å forstå hva seksuelle krenkelser handler om. For alle som vil ha innsikt i hva det er å forholde seg til en krenkelseserfaring i eget liv, i møte med Kirkens håndtering og med media, er denne boka anbefalt på det varmeste.

Tormod Kleiven

Tormod Kleiven er studiedekan ved Høgskolen Diakonova. Siden 1995 har han arbeidet med håndtering av overgrepssaker i kristne sammenhenger, herunder samtaler med utsatte, anklagede og det aktuelle fellesskapet. Han tok doktorgraden ved Det teologiske Menighetsfakultet i 2008 med avhandlingen «Intimitetsgrenser og tillitsmakt. Kirkesamfunns bruk av retningslinjer i møte med seksuelle krenkelser sett i lys av et diakonifaglig perspektiv.»

Få St. Olav i lydformat

I samarbeid med KABB, Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte, tilbyr vi *St. Olav – katolsk kirkeblad* i lydformat (enten for DAISY-spillere eller for vanlige CD-spillere). Man trenger ikke å være synshemmet for å få LydOlav; dette er et tilbud også for dem som har vanskelig for å lese bladet av andre grunner, for eksempel eldre eller syke som synes det blir for slitsomt å lese eller holde bladet.

Som papirutgaven er gratis for alle katolikker i Norge, så er også versjonen i lydformat gratis. Lyd-prosjektet medfører imidlertid ekstra utgifter for bladet, så vi er glade for alle gode gaver.

Er du interessert, kontakt KABB:

kabb@kabb.no
69 81 69 81
Postboks 333, 1802 Askim

Nye katolske nettsider

Det lille katolske forlaget Maximilian (tidligere Maximilian Kolbe Utgivelser), som står bak blant annet «En liten katolske bønnebok», har fått nye nettsider på <http://max.katolsk.no>.

St. Paul menighet i Bergen har fått en egen blogg, som oppdateres jevnlig med nyheter og arrangementer fra menighetens liv. Bloggen finnes på <http://stpaulbergen.blogspot.com>. St. Pauls gamle nettsted beholdes også.

Mariakirken menighet i Askim er det siste tilskuddet til menigheter med egen blogg: <http://askim.katolsk.no>.

St. Olav

Mariakirken på Stabekk 50 år

Lørdag 11. desember feiret biskop Bernt Eidsvig pontifikalmesse i Mariakirken på Stabekk i anledning kirkens 50-årsjubileum. Det var daværende biskop Jacob Mangers SM som den 11. desember 1960 innviet kirken. Etter messen var det fest i menighets salen.

Sogneprest Jo Neve SM skriver blant annet følgende i siste nummer av menighetsbladet:

Da kirken ble bygget, talte menigheten ca. 250 medlemmer og man hadde ca 100 sitteplasser i kirken. Etter hvert måtte kirken tilpasses på grunn av liturgien: Alteret ble snudd, Maria-kapellet og skriftestolen fikk en bedre plass – men også på grunn av vekst i menigheten. Kirken har nå ca. 200 sitteplasser.

I dag bor det nesten 4000 registrerte katolikker i Asker og Bærum. Vi er i den heldige situasjon at Mariakirken kan være åpen også på hverdager, ikke bare når det er gudstjenester, men også når ingen er til stede. Det er gledelig at det er alltid noen mennesker som besøker kirken i løpet av dagen. Jeg ser det fordi når jeg kommer midt på dagen i kirken, brenner det nesten alltid lys ved Maria.

Vi kan si at Mariakirken har betydd en god del for mange mennesker i disse 50 år. Det er derfor all grunn til å feire 50-års jubileum for å uttrykke vår takknemlighet for dem som har laget og finansiert kirken, men først og fremst for å takke Gud for alle gaver han har gitt mennesker som har besøkt dette hellige hus enten i messen, dåp, vielser, begravelser eller de som bare stakk innom for å be. Gud er overalt, men er allikevel på en spesiell måte til stede i våre kirker. Det «evige» lys ved tabernakelet vitner om det.

I bladet kan man også lese at menigheten har god økonomi og derfor markerer sitt jubileum ikke med å ønske seg gaver, men med å gi bort i alt en million kroner til andre menigheter og søstre. Imponerende!

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (8. desember 2010) /St. Olav

Biskop Bernt Eidsvigs første messe i klosterkirken på Tiller

1. nyttårsdag, på høytiden for Guds hellige mor Maria, var biskop Bernt Eidsvig hovedcelebrant under messen i den nye kirken på Tiller. Biskopen ønsket Birgittasøsterene lykke til med den nye kirken, og han uttrykte ønsket om at den ville gjøre tjeneste i lang tid framover.

Den nye klosterkirken ble akkurat ferdig til midnattsmessen julaften

2010. Dermed er siste byggetrinn for Birgittaklosteret i Trondheim fullført. Søstrene er stolte og glade for den flotte kirken, og den vekker begeistring blant besøkende. Kirken er tegnet av arkitekt Lars Meland og oppført av entreprenør Bjørn Karlsson. Offisiell innvielse av klosteret og kirken vil foretas i løpet av våren 2011. Kirken er romslig med plass til 100 personer. Den er åpen for besøkende når det feires messe og under tidebønnene.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (5. januar 2011) /St. Olav

Vellykket kallsheg i St. Eystein presteseminar

Helgen 7.–9. januar arrangerte St. Eystein presteseminar i Oslo kallsheg for dem som vurderer et kall til prestedtjenesten i bispedømmet. I tillegg til å ta del i presteseminarets daglige liv, fikk de tre deltakerne en innføring i presteformasjonsens fire grunnleggende områder (den menneskelige, åndelige, pastorale og akademiske) av biskop Eidsvig, rektor Carlo Borromeo Le Hong Phuc, spritural Rory Mulligan SM og studiedekan Øystein Lund. Tilbakemeldingen fra dem som deltok, var god. Derfor er St. Eystein presteseminar allerede i gang med planleggingen av neste kallsheg.

Katolsk Informasjonstjeneste/p. Pål Bratbak (21. januar 2011)

Europeiske reisemål, samt Benin, preger pavens program for 2011

Pave Benedikts reisepåner for 2011 begynner å ta form, etter at Vatikanet fredag 26. november kunngjorde Den hellige fars besøk til det afrikanske landet Benin i november 2011. Besøket kommer etter en invitasjon fra landets president, samt den nasjonale bispekonferansen. Benedikt XVI vil her overlevere en apostolisk formaning i kjølvannet av bispesynoden for Afrika, som ble avholdt i 2009. Formaningen ventes å utgjøre basisen for den pastorale virksomheten på hele det afrikanske kontinent i de kommende år.

I juni står et to dager langt besøk til Kroatia for tur, før paven vender tilbake til Spania for deltagelse i Verdensungdomsdagene i Madrid.

Takk for ikonet i Meymaneh

Foto: PRT/Meymaneh

Her i Meymaneh i Faeryab-provinsen i Afghanistan har Norge en militærleir (PRT Meymaneh) som huser nesten 600 soldater fra

flere nasjoner. Justisdepartementet har på den sivile siden både politi og kriminalomsorg, som utfører oppdrag for å bistå den afghanske justissektoren i å utvikle seg.

Den norske militærleiren i Meymaneh har et lite kapell. Våren og sommeren 2008 hadde undertegnede og daværende feltprest i leiren en dialog med biskop Eidsvig om å få et lite ikon til å henge i det ellers så sterile kapellet. Som omtalt i Broen høsten 2008, fikk vi et fantastisk ikon – gitt av den polske bispekonferansen. Nå henger ikonet i kapellet. Jeg synes man har sørget for at det er blitt et godt

sted å tenne lys – og be om Marias forbønn.

Det å være i denne leiren – i et område og land som er i krig gjør noe med ethvert menneske. Vi er omgitt av fattigdom, korrupsjon, undertrykkelse og fanatisme. I møtet med samfunnet rundt oss treffer vi imidlertid først og fremst mennesker som ønsker en fredelig fremtid for sine barn. Inntrykk og følelser blir sterke i en så fremmed kultur – langt hjemmefra. Det å ha et sted hvor man kan gå og finne fred til å tenke – stillhet til å finne ro – er utrolig viktig. Det å kunne tenne lys for dem der hjemme eller for mennesker du møter her nede, kan bli sterkt.

Jeg vil derfor på vegne av oss alle her i PRT Meymaneh få lov til å takke for ikonet. Jeg vil også benytte anledningen til å be St. Olavs lesere sende noen tanker til dem som tjenestegjør her nede, både militært og sivilt. Men først og fremst: noen positive tanker til det afghanske folket.

Mie Eek-Larsen
Fengselsrådgiver

subjekt. Kirkens krav om en grundig etterforskning har derfor falt for døve ører, på tross av at flere øyevitner har påpekt at Altun ropte «Allah Akbhar!» etter det brutale knivdrapet. Det er også uklart hvordan Altun fikk tildelt stillingen som biskopens sjåfør fra de statlige myndigheter.

AsiaNews, CWN; Andreas Dingstad (3. desember 2010)

Kardinal Ratzinger ønsket «raskere og enklere prosedyrer» i kirkeretten

Daværende kardinal Ratzinger foreslo allerede i 1988 å endre kirkeretten for å sikre en raskere avsettelse av misbruksanklagde prester. Dette kommer frem i L'Osservatore Romano. Opplysningene er hentet fra en lengre artikkel skrevet av biskop Juan Ignacio Arrieta fra Det pavelege råd for tolkningen av lovtekster. Den publiseres i forbindelse med rådets arbeid med revisjon av bok VI i kirkeretten: *Sanksjoner i Kirken*. I artikkelen siteres et brev fra Ratzinger hvor han tar til orde for «raskere og enklere prosedyrer» for å straffe prester funnet skyldig i «alvorlig og skandaløs» oppførsel.

New York Times – en av avisene som har forsøkt å koble misbruksaker direkte til pave Benedikt XVI's person – skriver nå at L'Osservatore Romanos avsløringer er det fremste «beviset» fra Kirken på at Benedikt tidlig ønsket raskere og strengere regler.

Zenit, New York Times, CWN; Andreas Dingstad (3. desember 2010) /St. Olav

Benedikt skal i tillegg besøke Tyskland i september, i det som blir hans tredje besøk til hjemlandet etter konklavet i 2005.

Pavens reiser i 2010 har i sin helhet vært viet europeiske land, en trend som altså fortsetter i 2011.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (29. november 2010) /St. Olav

Ba for det ufødte liv

Pave Benedikt XVI oppfordret politikere og andre verdensledere til å vise respekt for de tidligste stadier av menneskelivet da han lørdag 4. desember i Peterskirken holdt en bønnevigilie for det ufødte liv. Vigilien, som markerte starten på adventstiden, kom etter initiativ fra paven selv, og ble markert over hele den katolske verden, inkludert St. Hallvard kirke i Oslo. St. Paul menig-

het i Bergen holdt en hel bønnedag for livet den 8. desember.

Vatikanradioen, Andreas Dingstad; mt (27. november 2010) /St. Olav

Tyrkisk rett erklærer bispedrapsmann for sinnssyk

En tyrkisk rett har vurdert mannen som drepte biskop Luigi Padovese, for sinnssyk og med dette avvist flere bevis for at morderen var inspirert av islamsk nasjonalistisk ideologi. Murat Altun ble erklært som «mentalt ustabil» – på tross av at flere psykiatere like før hendelsen ikke hadde noe å utsette på hans mentale helse. Dommen stopper med dette all videre etterforskning av drapsmotivet.

Kirkeledere i Tyrkia beklager nå at de ikke har fått mulighet til å uttale seg i saken siden Den katolske kirke i Tyrkia ikke anerkjennes som et retts-

Vatikanet mest miljøvennlig

Vatikanet er nå verdens mest miljøvennlige stat, skriver L'Osservatore Romano. To år etter at solcelleinstallasjoner ble montert på to ulike steder i Vatikanet, drives Paul VI's audienshall av ren solenergi. Dette har blitt mulig etter at to tyske energiselskaper donerte 1,6 millioner dollar (9,6 millioner kroner) til innkjøp og installasjon av 2400 fotovoltaiske paneler. Det var kardinal Giovanni Lajolo, president for Vatikanstatens *Governatorato*, som presenterte resultatene i forbindelse med den nye boken «Energi fra solen i Vatikanet».

I følge kardinal Lajolo har Vatikanet «skapt en liten rekord i produksjon

av solenergi kraft per innbygger: 200 watt på toppytelse... per innbygger, sammenlignet med 80 i Tyskland som er verdensledende på dette feltet». Til sammenligning produserer Italia kun fire watt per innbygger. Den miljøvennlige teknologien i audienshallen vil i følge beregninger spare Vatikanet for utgifter tilsvarende 80 tonn olje i året, samt kutte CO²-utslipp med 225 tonn.

Ferske avsløringer fra Wikileaks viser også at Vatikanet var en aktiv lobbyist for klimaavtalen i København, som til slutt endte opp som en ikke-bindende avtale om utslippskutt. Kilder i Roma sier forøvrig at rundt 850 av de rundt 250 000 lekkede diplomatiske dokumentene omhandler Vatikanet og temaer som menneskerettigheter, religionsfrihet og sikkerhetssamarbeid. Kontroversielle avsløringer ventes dog ikke.

Imens snakker man i Roma også om muligheten for at den ikoniske «popemobilen» byttes ut med et el-drevet kjøretøy. Pave Benedikts miljøtiltak har fått italienske medier til å gi ham kallenavnet «Den grønne pave», etter at han onsdag 8. desember holdt det som har blitt kalt «den første økologiske generalaudiens i Vatikanet».

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (10. desember 2010)

Polen: Sekularismen på fremmarsj

Sekularismen er på fremmarsj i Polen, og messedeltagelsen har falt til 41 % på landsbasis og 20 % i Warszawa og Kraków. Dette skriver New York Times.

– Det ser ut som om vi er kulturelle katolikker; vi identifiserer oss som katolske, men går ikke i Kirken, sier Tomasz Terlikowski, redaktør av det katolske magasinet Fronda. Terlikowski sier også at han er misfornøyd med det han kaller manglende kirkelig lederskap i møte med den sekulære utfordringen.

Den lille vest-polske byen Swiebodzin, hjemstedet til det som nå er verdens største Jesus-statue, er ikke nevneverdig påvirket av utviklingen. Fr. Sylwester Zawadzki, opphavsmannen til det 36 meter høye byggverket, sier til The Times at hans syv

søndagsmesser er fylt til randen, og uttrykker et ønske om at statuen kan bli «et botemiddel mot denne sekulariseringen».

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (15. desember 2010)

– Julehøytiden viser oss Jesu fortsatte tilstedeværelse i verden og historien

– Den årlige julefeiringen er ikke kun til minne om Kristi fødsel, men markerer også hans fortsatte tilstedeværelse i verden og historien. Dette sa pave Benedikt da han onsdag 5. januar holdt årets første generalaudiens. Benedikt fokuserte her på meningen og betydningen av juleliturgien. Julen fortsetter å fascinere mennesket, sa paven, «fordi alle på en eller annen måte er intuitivt klar over at Jesu fødsel befatter seg med menneskets mest dyptgående lengsler og håp».

Verden er i julen igjen fornyet i Kristi lys på en «mystisk, dog ekte måte». Hver liturgisk feiring er derfor «den reelle tilstedeværelsen av Kristi mysterium og en forlengelse av frelseshistorien,» sa Benedikt. Ved å feire Kristi fødsel, blir mysteriet, som hans frelse bringer, tilstedeværende i nuet. De blir «virkelige (...) virksomme for oss i dag» gjennom sakramentene, forklarte paven. Kristne må derfor, fulle av glede, bære vitnesbyrd om dette i våre liv, poengterte Den hellige far.

Paven presiserte også at det er nødvendig å frigjøre juletiden fra «en i overkant moralistisk og sentimental innpakning». Dette fordi julen ikke kun gir de troende gode eksempler til etterfølgelse – som Kristi ydmykhet og kjærlighet til mennesker – men snarere er «en invitasjon til å la oss bli totalt transformert av Ham som ikledde seg vårt kjød».

Senere på dagen besøkte pave Benedikt sykehuset Gemelli i Roma, hvor han velsignet en ny barneavdeling for behandling av spina bifida, en medfødt utviklingsforstyrrelse i ryggen. I tråd med den italienske tradisjonen ved høytiden for Herrens åpenbaring, hadde Benedikt med seg godteri og gaver til barna.

RV - Vatikanradioen; Andreas Dingstad (6. januar 2011)/St. Olav

Tunge navn i det ferske pavelige råd for nyevangliserings

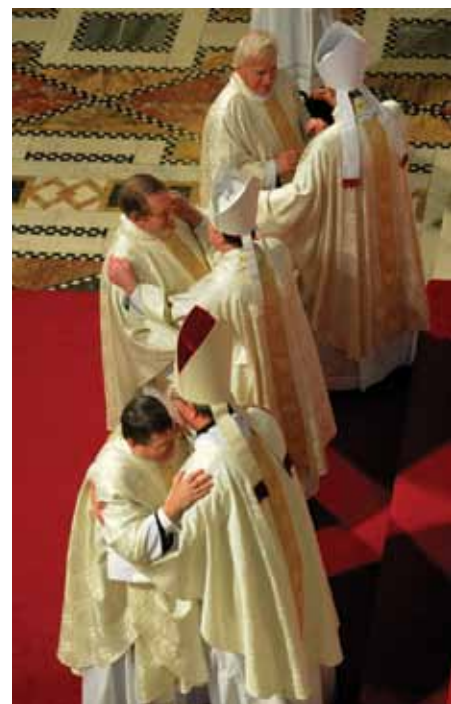
Det ferske pavelige råd for nyevangliserings har nå fått nye medlemmer. Under ledelse av erkebiskop Rino Fisichella, ble navnene på ni kardinaler, åtte erkebiskoper og to biskoper offentliggjort den 5. januar. Disse inkluderer en rekke av pave Benedikts mest betroede medarbeidere, som blant annet kardinalene Angelo Scola, Marc Ouellet og George Pell, samt den belgiske erkebiskop André Mutien Léonard.

Lett humrende journalister var i oktober vitne til at erkebiskop Fisichella på en pressekonferanse avslørte at kontorene til nyevangliseringsprosjektet ennå ikke hadde internett-tilgang. Erkebiskopen avviste samtidig at initiativet var et byråkratisk svar på behovet for nye praktiske tilnæringsmåter rundt katolsk evangelisering.

Rådet er ment å være et organ for gjenoppdagelsen av den kristne tro i Vesten – med USA, Europa og Sør-Amerika som hovedsatsingsområde.

VIS - Vatican Information Service; Andreas Dingstad (6. januar 2011)

England: Ordinariatet «Our Lady of Walsingham» er født

Lørdag 15. januar ble tre tidligere anglikanske «flyvende biskoper»,

Andrew Burnham, Keith Newton og John Broadhurst, ordinert til prestetjenesten i Den katolske kirke. Ordinasjonen, som ble ledet av erkebiskop Vincent Nichols, fant sted i en fullstappet Westminster Cathedral. Det har tidligere hendt at anglikanske biskoper er blitt katolikker etter at de har gått av med pensjon, men disse tre er de første som har avbrutt sin anglikanske bispegjerning for å bli katolikker.

Troskongregasjonen offentliggjorde samme dag opprettelsen av ordinariatet «Our Lady of Walsingham» for troende av anglikansk tradisjon. Walsingham er et populært valfartssted både for anglikanere og katolikker. Ordinariatets skytshelgen er John Henry Newman, historiens mest kjente katolikk med anglikansk bakgrunn.

Ordinariatet har en kirkelig jurisdiksjon som ligner et bispedømme, men er ikke territorielt definert. Dets medlemmer vil derfor komme fra hele England og Wales, snarere enn å tilhøre sitt lokale bispedømme. Pave Benedikt har samtidig utpekt fr. Keith Newton som den første ordinarius for den nye strukturen. Oppgaven fr. Newton nå står overfor, ligner mye på en biskops, men siden alle de tre ferske prestene er gift, vil de ikke kunne bli bispeviet i Den katolske kirke.

De tre nyvigslede prestene skal hjelpe andre grupper og anglikanske prester som forbereder seg til å gå inn i Den katolske kirke gjennom ordinariatet til påske. Senere i år ventes tilsvarende ordinariater opprettet i Australia, Canada og USA.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (17. januar 2011) / St. Olav

Roma: Venter to millioner pilegrimer til Johannes Paul IIs saligkåring

Sivile myndigheter i Roma anslår at rundt to millioner pilegrimer kommer til byen når saligkåringen av Den ærverdige Johannes Paul II finner sted den 1. mai – på festen for Den guddommelige miskunn. Begivenheten sammenfaller med påskeuken, hvor byen hvert år får tusenvis av turister på besøk. Det blir

Foto: Wikimedia Commons

med andre ord trangt om plassen i Roma denne helgen. Da kapasiteten på Petersplassen og Via della Conciliazione sprenges, skal det settes opp storskjermer rundt i bysonene så alle kan få med seg saligkåringssessen – ledet av pave Benedikt XVI.

Mer enn tre millioner sørgende besøkte Roma i perioden 2.–8. april 2005, i anledning pavens bortgang og begravelse.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo); Andreas Dingstad (17. januar 2011)

Spent mellom Kina og Vatikanet

Den diplomatiske «krigen» mellom Den hellige stol og Kina fortsetter med uforbeholden styrke. Etter åtte bispeutnevnelser som både hadde Vatikanets og kinesiske myndigheters godkjenning, rådet det en viss optimisme i Roma høsten 2010.

Stemningen ble raskt en annen da den statlig kontrollerte «Catholic Patriotic Association» i november valgte å gjennomføre den første ulovlige bispevielsen på fem år – og med det utløste en ny krise mellom Den hellige stol og folkerepublikken Kina. Vatikanet protesterte kraftig mot den ulovlige ordinasjonen og kalte den en «alvorlig krenkelse av religions- og trosfriheten».

Det hjalp heller ikke at «Den nasjonale forsamling av katolske representanter» møttes i Beijing den 7.–9.

desember for å velge nye ledere. På forsamlingen ble biskop Fang Xingyao valgt til formann i «Catholic Patriotic Association», og biskop Ma Yinglin valgt som president i det statskontrollerte kinesiske bisperådet. Biskop Yinglin ble ordinert i 2006, men hans tette bånd til den statskontrollerte kirken gjorde at Vatikanet ikke anerkjente utnevnelsen. Biskop Xingyao på sin side er i full kommunion med Den hellige stol, men i sitt brev til landets katolikker i 2007 presiserte Benedikt XVI at vervet han nå har fått er uforenlig med kirkelig lære. Hva som nå skjer med biskop Xingyao, er ennå uvisst.

Flere Vatikan-lojale biskoper skal ha blitt deportert og tvunget til å delta på konferansen. I en uttalelse sa Vatikanet at møtet reflekterer en «undertrykkende holdning med hensyn til utøvelse av religionsfriheten, som man i dagens Kina hadde håpet skulle tilhøre fortiden». Kinesiske myndigheter på sin side avfeide kritikken som «uklok og grunnløs».

– Mine tanker går igjen til det katolske fellesskapet i Kina og dets prester, som nå opplever vanskelige tider fulle av prøvelser, sa Benedikt da han 10. januar talte til det diplomatiske korps om religionsfrihetens kår i verden, et tema som nå ser ut til å toppe Den hellige stols diplomatiske agenda verden over.

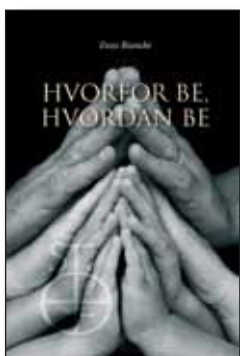
Kristendommen er på sterk fremmarsj i det offisielt ateistiske landet, og organisasjonen China Aid anslår at det finnes mellom 80 og 130 millioner kristne i Kina – paradoksalt nok flere enn antall medlemmer i det kommunistiske partiet, som offisielt har 78 millioner medlemmer.

Andreas Dingstad

www.stolavforlag.no

siden 1889

... bøker som former deg

Enzo Bianchi

Oversettelse ved Ståle Wilhelmsen

Hvorfor be, hvordan be

St. Olav forlag 2010

Hvorfor be, hvordan be er tittelen til den første av broder Enzo Bianchis bøker som er utgitt på norsk, og jeg håper det ikke blir den siste.

Bianchi (født 1943), grunnlegger av det økumeniske fellesskapet Bose i Nord-Italia, beskriver bønningen ikke først og fremst teoretisk, men tar oss side etter side med på bønnens vandring inn i bønnens dypeste vesen: en mottagelse og anerkjennelse av et Nærvær som er i oss, forut for alle våre forsøk på å bli oppmerksomme på det – gjennom å lytte til Ordet og veiledes av Den Hellige Ånd.

Hva bønningen ikke er

Men først sier Enzo Bianchi hva bønningen ikke er: ikke en aktivitet som skjer automatisk, ikke noe som er avhengig av våre følelser, ikke en esoterisk søken, ikke en meditasjonsteknikk.

En kort evaluering av bønnens situasjon i de siste femti år viser bønningen som også et historisk og kulturelt betinget fenomen, som, for eksempel på 1960-tallet under sekulariseringsprosessen og 1968-bevegelsen, førte til en alvorlig krise for bønningen. «Man la vekt på å gjøre tjeneste for medmenesker, på barmhjertighetsgjerninger, mens elementer som ensomhet og stillhet ble ansett som egoistisk selvsentretthet.»

Bianchis presise analyse av tidsånden viser hvordan Kirken også i dag er preget av den: «Kirken har mer og mer blitt en budbringer for etiske, sosiale, politiske og økonomiske budskap og gir inntrykk av å ha mistet grepet på det som er dens eget budskap ... Det har utviklet seg en oppfattning av at det kristne liv er en sosialetisk oppgave, en generelt altruistisk livsstil, i den grad at 'kirke-lig' assosieres med organisatorisk og pastoral aktivitet – ikke et sted man kan lære menneskelig og åndelig liv.»

Det er med stor glede jeg leser i denne lille boken om bønn, som ikke «settes på formel», men inn i den bibelske begrepsverden. Jeg fornemmer i hver setning at her skriver noen som har åpnet seg selv for fellesskapet med Gud og lever i uavlatelig bønn. Her taler munkens erfaring!

Å lytte

Grunnleggeren av Bose-klosteret, som lever etter Benedikts regel, betoner at kristen bønn fremfor alt er å lytte. Det er Gud som åpenbarer seg i Ordet. «Det er ikke tilfeldig at den jødiske bønn preges av *Shema*

Sjelden har jeg lest en bok fra moderne tid med så mye glede og gjenkjennelse.

Yisra'el, 'Hør Israel'» (jfr. 5 Mos 6,4–9). Benedikts Regel begynner: «Lytt nøye, Guds barn, til mesterens rettleiding. Hør etter med hjertets øre!» Det er Gud som taler først, og det er Gud som taler sist. «Mange ganger og på mange måter har Gud i tidligere tider talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, i disse siste dager, har han talt sitt mektige ord til oss gjennom Sønnen» (Hebr 1,1–2).

Bønnens dynamikk er å komme fra å høre til å tro, fra å tro til å lære Gud å kjenne, og fra å kjenne Gud til å elske ham. Guds kjærlighet kommer alltid først og er ren nåde. Men ved å lytte til Ordet, trer vi inn i den indretrinitariske dialogens mysterium. Vi får del i kjærlighetens fellesskap mellom Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd. Vi blir trukket inn i gudskjærlighetens dans, fordi vår

innerste identitet blir mer lik Kristus, Han i oss og vi i Ham.

En konkret innbydelse

Dette er ikke bare en dristig tanke, dette er en konkret innbydelse fra Gud til enhver av oss. «I kraft av denne gjensidige iboehet kan vi gjøre Kristi bønn til vår egen og vise det samme sinnelag som ham» (jfr. Fil 2,5). Og ikke bare det. Gjennom den mer og mer autentiske kristne bønningen får vi festet blikket på Guds kjærlighet, for av nåde å få se hele virkeligheten med hans egne øyne, et kontemplativt blikk, fylt av kjærlighet og miskunn.

Jeg anbefaler boken helhjertet til alle som kaller seg for kristne. Sjelden har jeg lest en bok fra moderne tid med så mye glede og gjenkjennelse. I denne tiden etter julen kan vi kanskje dvele litt mer ved tanken om Guds fødsel i oss ved å lese og meditere over hver setning i *Hvorfor be, hvordan be*. Den er en berikelse for både debutanter og erfarne på bønnens vei. Ikke minst er boken en veldig flott og vakker gave til alle vi er glad i.

Sr. Hildegard Koch OP

Hannah Arendt

Eksistens og religion

Tænkning mellem tradition og modernitet

Forlaget Klim (Århus) 2010

Hannah Arendts forfatterskap er ofte knyttet til filosofiske, politiske og moralske analyser av det totalitære. Mest kjent er hun for boken *Eichmann i Jerusalem*. Som opprinnelig

tysk jøde og nå amerikansk reporter, følger hun på 1960-tallet rettsaken i Jerusalem mot Adolf Eichmann. Hun venter å finne et monster; en ondsinnet og bestialsk antisemitt, men opplever en mann hvis eneste særpreg synes å være et totalt fravær av tenkøevne. Hun står ovenfor «ondskapens banalitet». I den herværende danske artikkelsamlingen *Eksistens og religion* har man samlet en rekke av Arendts artikler om eksistensielle og religiøse spørsmål, tekster i dialog med bl.a. Platon, Augustin, Kierkegaard, Heidegger, Jaspers, Kafka og Marx.

Kristendommen og det moderne

Spesielt interessant for meg er Arendts drøftinger av kristendommens rolle i det moderne. I artikkelen «Kristendom og revolution» diskuterer hun f.eks. diverse «neokatolske gjenoppvekkelsesbølger». På den ene siden det som starter omkring Dreyfus-affæren i Frankrike og ender opp med Action Française, «fascismens dilletanter». På den andre siden en helt annerledes katolsk bevegelse med navn som Péguy og Bernanos i Frankrike og Chesterton i England. Arendt hevder at ingen overgår disse i forrykende og velskreven polemikk mot den moderne overtro mange uttrykk (f.eks. i tankene omkring gymnastikk som frelsesmiddel, og totalavhold), og hun trekker spesielt frem Bernanos og hans skarpe fordømmelse av fascismen som et lysende eksempel på den absolutte motstand mot «ondskapens nødvendighet».

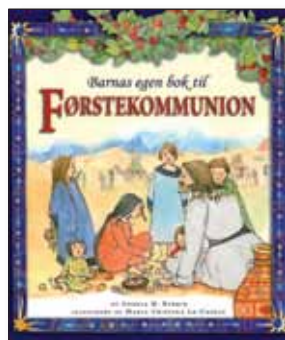
Her finner Arendt en sann radikalisme, mer radikal enn de radikale. For – som hun sier – det er utvilsomt mer radikalt å minne om at det er lettere for en kamel å komme gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i himmelen, enn å diskutere økonomiske lover. Og når Chesterton beskriver den moderne rike filantrop som ikke kan klare seg uten «haver og pragtfulle rum, som fattige mennesker ikke kan nyde», men som avstår fra å spise kjøtt «fordi fattige mennesker kan lide kød», beskriver han, slik Arendt ser det, de herskende klassene bedre enn allverdens akademiske diskusjoner om kapitalismens funksjoner.

Menneskenes kår

Arendt løfter allikevel frem at det ligger langt mer i kristendommen enn en fordømmelse av de rike. Et langt viktigere bidrag er for henne den dype innsikten i menneskenes kår, en innsikt som gjør det klart at alle moderne forsøk på å utvikle «overmennesker» i bunn og grunn er umenneskelige. Man innser nemlig at forsøkene på «at fjerne alle tårer, meget hurtigt vil ende med at fjerne al latter».

Hannah Arendts tenkning omkring eksistens og religion vil så avgjort kunne bidra til å øke perspektivrikdommen i nåtidige diskusjoner omkring forholdet mellom Kirken og den moderne verden.

Øivind Varkøy

Angela M. Burrin (tekst)

Maria Christina Lo Cascio (illustrasjoner)

Barnas egen bok til første-kommunion

St. Olav forlag 2010

Jesus sa: «La de små barn komme til meg og hindre dem ikke.» Å være vitne til små barn som forbereder seg til å gå til første-kommunion, gir meg som prest en god følelse. Barna har vært med i kirken og tatt del i messefeiringen flere ganger, de har jevnlig gått til første-kommunionsundervisning, og snart er det også deres tur til å motta Jesu legeme. For et barn er dette spennende, på mange måter. Selve den fysiske handlingen er én ting, å gå opp kirkegulvet og motta hostien, alvoret gjennom mottakelsen av sakramentet er en annen.

Gjennom sin forberedelse blir barna mer og mer bevisst hvor viktig det er å delta i messen og ikke minst få del i sakramentet. Å få delta slik disiplene til Jesus fikk delta under skjærtorsdagsmåltidet.

Boken *Barnas egen bok til Førstekommunion* er laget for at barna som nylig har mottatt sin første-kommunion, skal ha et konkret minne nettopp denne dagen. Boken er mer enn en minnebok med plass til bilder fra dagen og plass til å skrive minner. Den tar også barnet med gjennom frelseshistorien på en enkel og rask måte. Korte utdrag fra Bibelens tekster er omskrevet og gjort enklere for å gjøre historien tydeligere for barna. Boken er ikke en bibel, men den forklarer hendelsene fra bibelen, fra skapelsen og Adam og Eva, via jødernes kall og utmarsj fra Egypt. Den andre delen tar for seg Jesu fødsel og tiden frem til pinsen og Den Hellige Ånds komme.

Som en hjelp videre, har boken et avsnitt med bønner som barnet har blitt kjent med gjennom undervisningen, og som er fine å bruke som for eksempel aftenbønner.

Jeg anbefaler boken, spesielt som en gave fra menigheten eller kanskje fra en av første-kommunionsbarnets faddere.

p. Sigurd Markussen

Sogneprest i St. Hallvard menighet, Oslo

St. Olav på lesebrett og smarttelefoner

Husk du nå kan lese St. Olav kirkeblad på både Kindle, iPad og ulike smarttelefoner!

På www.katolsk.no/kirkebladet vil du finne to nye formater: mobi (for Kindle) og epub (iPad, ulike lesebrett og smarttelefoner). Disse utgavene er litt kortere enn den trykte. Det vil selvsagt fremdeles være mulig å lese bladet i fullversjon (PDF) på nett.

Gi oss gjerne tilbakemelding dersom du har en Kindle/iPad/smarttelefon, og benytter deg av tjenesten.

Stillfarens kvalitet

Om guder og mennesker

Originaltittel: *Des hommes et des dieux*

Frankrike 2010, Drama

Regissør: Xavier Beauvois

Skuespillere: Lambert Wilson, Michael Lonsdale, Olivier Rabourdin, Philippe Laudenbach m.fl.

Om guder og mennesker er en stillfarens, men likevel dramatisk film som baserer seg på en sann historie. I 1996 blir flere munkene fra et cistercienserkloster drept i Algerie. Omstendighetene rundt drapene er uklare, men det er livet i og rundt klosteret med opptakten til hendelsen filmen tar for seg. Filmene vant Grand Prix på filmfestivalen i Cannes 2010.

Dagligliv og drama. Handlingen foregår i en liten landsby i Algerie, som har vokst i takt med klosteret på stedet. Hovedpersonene er de åtte munkene i klosteret. Vi følger dem i deres daglige rutiner med tidebønn og arbeid – *ora et labora*. Samfunnet rundt er muslimsk, og filmen viser hvordan klosteret spiller en sentral rolle for landsbyen i form av medisinske hjelp og annen støtte. Området rundt er truet av muslimske fundamentalister som sprer frykt og blir sett på som en trussel for hele samfunnet. Klosteret er ekstra utsatt, og hva munkene nå skal gjøre, står som et viktig spørsmål gjennom filmen. Skal de bli eller dra sin vei? Kollektivt og individuelt

følger vi munkene i deres kamp for å komme til rette med dette spørsmålet.

Karakterene vi blir presentert for, er først og fremst den forholdsvis unge og godt skolerte prioren Christian (Lambert Wilson), Luc (Michael Lonsdale) med sin lune humor, og munken Christophe (Olivier Rabourdin), som sliter med tvil og frykt. Som tilskuer får du vite lite om brødrenes bakgrunn. Alle inntrykk dannes gjennom hva den enkelte gjør og sier og ved kroppsspråket. Det er flere kjente franske skuespillere med, og de står for en god prestasjon. Særlig ansiktene og mimikken står igjen som sterke inntrykk.

Vakkert. Hovedtema i filmen blir den enkeltes kamp med sitt kall og fellesskapets forståelse av hva klosterets kall er. Filmene evner å bringe deg til et annet sted. Du trekkes inn i livene til hovedpersonene og ser hvordan tvilen og viljen til å følge Gud kommer til uttrykk åndelig og i de daglige rutiner. Atlasfjellene danner et bakgrunnstappe i filmene, og regissøren gjør god nytte av dem og naturen ellers. I kapellet, på kvistværelset eller ute i det fri ser vi hvordan munkene søker kontakt med Gud i bønn og meditasjon. Det er vakkert og godt illustrert.

Filmene er velregissert, et stykke kvalitetsarbeid som suger deg inn universet den fremstiller. Problemstillingene er fint belyst, og du får virkelig følelsen av å være med på kallsreisen til brødrene. Selv om filmene dreier rundt munkenes spesielle problemstilling, kan enhver få innspill til ettertanke om hvordan man nærmer seg utfordringen det er å leve som kristen. Den som forventer blod og action, vil bli skuffet. Styrken ligger i skildringen av menneskene og stemningen. Slutten vet man, men filmene er likevel ikke trist. Tvert imot er den fylt med varme, lun humor og noen doser søken etter mot. To timer kan føles lenge, men filmene gjør opp for det i kvalitet og den sterke følelsen man sitter igjen med. *Om guder og mennesker* anbefales på det varmeste for både ungdom og voksne!

Martin Blom

FASTEAKSJONEN 2011

Menneskets verdighet – vårt ansvar

Støtt Caritas' innsats for menneskerettigheter og demokrati i DR Kongo, Uganda, Zambia, Honduras og Colombia.

Bankkonto 8200.01.93433

Merk innbetalingen «Fasteaksjonen»

Se CaritaINFO og www.caritas.no for mer informasjon

Rektor ved St. Sunniva skole

Skolen søker rektor (daglig leder) fra 1. august 2011 eller etter avtale.

St. Sunniva skole er en katolsk barne- og ungdomsskole med ca. 540 elever. Skolen er organisert i klasser med to klasser på hvert trinn 1.–10. klasse. Skolen har egen SFO. Vi anbefaler aktuelle søkere å orientere seg om skolen på våre hjemmesider: www.stsunniva.no og om skolens grunnlag og egenart på hjemmesidene for Den katolske kirke: www.katolsk.no/skoler. Nær halvparten av skolens elever har minoritetsspråklig bakgrunn. Vel 60 % av elevene er medlem av Den katolske kirke. Skolen drives med offentlig tilskudd i henhold til privatskoleloven. Skolen følger læreplaner som er godkjent av offentlige og kirkelige myndigheter. Skolens øverste organ er skolestyret. Oslo katolske bispedømme (OKB) oppnevner et flertall av medlemmene.

Rektor er skolens daglige leder og har, under styret, ansvar for alle deler av skolens virksomhet. Rektor er skolestyrets sekretær og forbereder styrets møter.

Skolen holder til i et skoleanlegg i Oslo sentrum som er stilt til disposisjon av OKB. Hoveddelen av skoleanlegget ble bygget i 1929, og planarbeidet for full rehabilitering av skoleanlegget er igangsatt.

Vi søker en rektor som tilfredsstillende kompetansekravene etter privatskolelovens § 4-2 og som har gode kunnskaper om skolens egenart, som har personlig forankring i skolens verdigrunnlag og evne til å bære fram skolens identitet.

Vi ønsker en tydelig leder

- som har lyst å bli rektor på en katolsk skole.
- som setter høye mål for elevenes menneskelige og faglige utvikling.
- som har ledererfaring og gode lederegenskaper.
- med gode samarbeidsevner.
- med god erfaring fra skoleverket.
- med god pedagogisk kompetanse, faglig integritet og trygghet.
- med god administrativ og økonomisk forståelse.
- med samfunnsmessig og sosialt engasjement.
- med tverrkulturell forståelse og gjerne erfaring fra andre land.
- som kan videreutvikle et positivt skolemiljø med en høyt motiverte og kompetente ansatte.
- som er resultatrettet og som har høy arbeidskapasitet.
- som har, eller som er villig til å ta, kompetansegivende utdanning i skoleledelse («rektorskolen»)

Stillingen vil være underlagt prøvetid iht. arbeidsmiljølovens bestemmelser. Stillingen er innlemmet i Statens Pensjonskasse og forøvrig i henhold til privatskolelovens § 4-4.

Søknad snarest til

BackerSkeie executive search & selection ved Petter Meyer
Rådhusgaten 23, 0158 Oslo
pme@backerskeie.com
23 00 31 53 – 959 79 054

Eller direkte på: www.backerskeie.com

Aktuelle søkere er velkommen til også å kontakte fungerende rektor, Kjersti Rehn Johansen 23 29 25 00, skoleråden i OKB, Gjermund Høgh 918 85 945 eller skolestyrets leder, Gunnar Markussen 916 55 411.

Hvorfor katolsk gymnas?

Av Gjermund Høgh, skole- og OKB/prosjektleder ved katolsk gymnas, tidligere mangeårig rektor ved St. Paul skole i Bergen.

Mange etterspør et katolsk gymnas. Ikke minst gjelder dette mennesker som har erfaringer fra katolske skoler i utlandet. Men også familier som har vært knyttet til katolske grunnskoler i Norge, ønsker et katolsk gymnas velkomment. Det er også mange godt kvalifiserte lærere som ønsker å arbeide nettopp ved et katolsk gymnas.

Både i Oslo og Bergen har slike forslag dukket opp regelmessig. I Oslo går kreftene nå til rehabilitering av St. Sunniva. Bergen har kommet lengst, noe som først og fremst er utløst av at Florida sykehus, som Bergen kommune nå bruker som sykehjem, blir ledig fra årsskiftet 2012/2013.

Florida eies av Franciskussøstrene, som ønsker at bygningen skal benyttes til et katolsk gymnas når leiekontrakten med kommunen utløper. Dermed har planene fått en «flying start». Florida gir rom for et gymnas med tre klasser på hvert årstrinn. Selv om det er et staselig bygg, er det nedslitt og må rehabiliteres uansett fremtidig bruk. Ombygningen tar et år og er beregnet til 50 millioner kroner. Fram til ombygningen er ferdig, vil gymnaset holde til i midlertidige lokaler i området. Gymnaset starter i det små. To vide-regående 1.-klasser fra høsten 2012 og nye to klasser fra høsten 2013. Først når ombygningen av Florida er ferdig i 2014, kan vi ta inn tre klasser per trinn.

Faglig profil

Når Kirken skal gi et tilbud i videregående skole, må det både ta hensyn til ønskene fra våre naturlige brukere,

først og fremst medlemmer av Kirken, og til områder hvor vi mener å ha noe å tilby som ellers vil savnes i samfunnet. Faglighet, spiritualitet og kulturell forankring blir da stikkord. Selv om Kirken i utgangspunktet gjerne engasjerer seg i ethvert skoleslag, er det hva vi kjenner som gymnas, som peker seg ut i Norge nå, et skoleslag som peker frem mot høyere utdanning. Vi treffer feil i vårt tilbud, dersom en elev fra St. Paul gymnas mangler nødvendige fag for å få studieplass ved ethvert universitetstilbud. Dette innebærer også at gymnaset må gi gode tilbud innen realfagene, som er en nøkkel til mange studier. Dette er en realitet vi må forholde oss til og som legger beslag på store ressurser for skolen, i noen grad på bekostning av fag vi gjerne skulle tilbudt. Særlig når skolen ennå er ung og liten, kan det bli vanskelig å tilby alle de «smale fagene» vi kunne ønsket.

En friskole må i stor grad følge offentlige fagplaner. I første klasse (VG1) er der ingen mulighet til valg mellom fag, bortsett fra språkvalg. Først i VG2 og VG3 kommer programfagene som gir mulighet til spesialisering mot ulike typer studier. Våre valg blir, foruten realfagene, språk- og samfunnsfagene. I utgangspunktet er det en rekke fag vi da kan tilby, men elevenes valg vil styre mye av hva som kommer i gang.

I fylkeskommunale skoler er faget «Religion og etikk» kun obligatorisk i VG3. Hos oss er kristendomsfaget et identitetsfag vi skal ha på alle årstrinn. Faget skal ikke bare være teoretisk, men også et opplevelsesfag. Når vi ikke ønsker å redusere tilbudet i andre fag, må timene komme som tillegg både i VG1 og VG2.

Økonomi

Friskoler får offentlige tilskudd som svarer til 85 % av driftsutgiftene. Når vi tar hensyn til at en tredjedel av utgiftene til skoledrift er investeringer/husleie, er statstilskuddet bare ca 60 % av utgiftene i offentlige skoler. I tillegg kan skolen kreve skolepenger, maksimert til ca. 24.000 kroner/elev/år, hvilket staten forutsetter at vi forlanger. Vi er ikke glade i høye skolepenger og har budsjettert med 18.000, noe vi håper holder.

Vårt budsjett for fullt utbygde skole er 30 millioner kroner per år, hvorav

4 millioner er husleie. Dette er lavere enn markedsleie, men vil noenlunde dekke ombygningen av Florida. Offentlige tilskudd vil være knappe 23 millioner, resten må dekkes av skolepenger eller gaver og andre tilskudd.

Skolen kan ikke drive inntektsgivende virksomhet, som ekstrakurs eller annet. Vi regner ikke med at verken bispedømmet eller menigheten kan avsette større midler som ellers hadde gått til kirkebygg eller annen menighetsdrift. Økonomien blir derfor trang, men skolen har anledning til å ta imot gaver. Vi håper på noen gaver fra utlandet, men særlig på støtte fra dem her som synes det er riktig å etablere et katolsk gymnas. Særlig de første årene håper vi på gaver, men også på sikt for å kunne redusere skolepengene for dem som trenger det mest.

Saksgangen

Søknad om godkjenning er nå under arbeid i Utdanningsdirektoratet. De er regelstyrte og uttrykker ikke synspunkt på om noen trenger et katolsk gymnas. De prøver om formelle krav er innfridd, og da vil godkjenning bli gitt. Lettvint saksbehandling er det ikke, men vi er i grei kontakt med direktoratet og regner med en positiv avklaring innen utgangen av mars.

Ikke alle er enige i at vi trenger katolske skoler i Norge. En påminnelse om dette fikk vi da Hordaland fylkeskommune sist sommer skulle uttale seg i forbindelse med behandlingen av vår søknad. Det rød-grønne mindretallet i fylket var negative, ut fra begrunnelsen av at en katolsk skole ikke trengtes – fylket hadde jo selv skoler nok. Men det er vel ikke noe uventet at de som forvalter et (tilnærmet) monopol, er motstandere av alternativer.

Skoler og religionsfrihet

Etter Kirkens lære er skolemonopol en trussel mot åndsfriheten. Mulighet til å velge mellom ulike skoler er en nødvendig del av demokratiet og er folkerettslig forankret, bl.a. i Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (artikkel 13.3): «... frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter.» Kirken hevder sin rett til å tilby undervisning på alle nivåer, uavhengig av kvalite-

ten i andre skoler i landet. Artikkelen 13.4 fastslår «... frihet til å opprette og drive undervisningsinstitusjoner». Det er utmerket med et bredt og godt offentlig skoletilbud, men det bør ikke stå alene.

I sekularismens navn hevdes det at trosliv skal være et rent privat anliggende. Noen har opphøyet sekulariteten til en form for høyere verdensanskuelse som skal kunne fortrenge trosliv fra det offentlige rom, til beste for et *største felles mål* – at retten til ikke å tro skal være større enn retten til å tro. Men for den som har en trosbasert oppfatning av livet, vil det sekulære kun være *minste felles multiplum* og et magert livsgrunnlag. Det er en merkelig form for religionsfrihet som kun tillater religiøsitet om den «utøves i katakombene». De fleste anerkjenner at religiøsitet er viktig for mennesker og at religiøsitet har betydelig innvirkning på samfunnet. Disse kreftene må ikke minst få komme til uttrykk gjennom utviklede trossamfunn som virker i samfunnet.

Skolen er nå blitt et slagfelt for religionens plass i det offentlige rom. Mange ønsker alle referanser til religion fjernet. Det er merkelig når det ellers knapt er grenser for hva skolen skal engasjere seg i av holdningsskapende arbeid. Mye av dette arbeidet, om aldri så bra, fra trafikkkultur til matvaner, kan synes å henge i luften om man ikke er bevisst på de dypeste verdier. En skole uten religiøse referanser tilfredsstiller kun interessene til den erklært sekulære. Sviktende kunnskap om etiske og moralske spørsmål og religiøse erfaringer gjør også ungdom sårbar for å bli fanget opp av svermeriske eller overflatiske fenomener – og også religiøs fanatisme og ekstremisme.

Verdigrunnlaget

Den katolske kirke er blant verdens eldste og største tilbydere av undervisning. Vi har over 200.000 skoler med rundt 45 millioner elever. Mange steder er de skolene en vesentlig del av landets skoleverk. Generelt har våre skoler godt omdømme på grunn av faglig kvalitet, men ikke minst en positiv etos som fremmer personlig utvikling og forståelse av fellesskap. I Norge har vi katolsk grunnskole (1.–10. klasse) i Arendal, Bergen, Bodø og Oslo med til sammen ca. 1.200 elever.

Et gymnas i Bergen gir ytterligere ca 270 elever.

En katolsk skole vil ikke arbeide i samsvar med sitt oppdrag om den ikke både er tydelig i sin katolske forankring og i åpen dialog med samfunnet ellers. Det er meget positivt at det i elevflokkene på en katolsk skole er elever med ulik bakgrunn. (I dagens katolske skoler i Norge er 60 % av elevene katolikker.)

Også enkelte katolikker er skeptiske til katolske skoler. Da pleier ankepunktet enten å være at skolen blir som en getto og preget for sært. Eller anførselen er at skolen ikke er katolsk nok. Den katolske skoles identitet ligger i dette spenningsfeltet, og vi skal være oppmerksomme på grøftene. Begge innvendingene skal vi ta på alvor, og vi skal være glade for diskusjonen om mål og midler som følger.

Skal et katolsk gymnas være berettiget, må det ha et verdigrunnlag som mange kan oppleve som mer helhetlig enn hva som ventes i andre skoler. Dette kommer til uttrykk gjennom vektlegging av menneskesynet, kunnskapssynet og fellesskapet.

Livet har mening

I dag synes mange å søke etter meningen med livet i ytre verdier, flyktige fantasier eller øyeblikkelig tilfredsstillelse. Europeisk skoleverk utsettes for press for å endre sin selvforståelse fra å være en kulturbastion til å bli en del av en næringskjede hvor skolens oppgave blir å frembringe produsenter og konsumenter. Synet på undervisning og skole endres fra å være en gave som formidles, til en vare som har sitt tilbud og sin etterspørsel. En god skole vil formidle mer enn svar på umiddelbare behov eller problemstillinger, den vil også vekke nysgjerrighet for de dypeste spørsmål vi kjenner.

«Samfunn som i stigende grad kan være dominert av relativisme og eksistensiell tomhet, understreker nødvendigheten av skoler som er basert på evangeliets verdier» (pave Johannes Paul II, ved Villa Flaminia skole, 23.2 1997). I disse verdiene ligger håpet om en retning og mening med livet.

Tro og kultur kan forenes

Kirken er seg bevisst egenverdien av kunnskap. Katolske skoler tar sikte på en solid og bred plattform, for at

elevene skal utvikle seg og å påta seg ansvar. Kunnskap har avgjørende samfunnsmessig betydning. Undervisningens mål er ikke bare å oppnå kunnskap, men også å erverve verdier og arbeide mot Sannheten. «Kunnskap skal ikke betraktes som et middel til rikdom og suksess, men som et kall til å være ansvarlig og tjene andre» (dokumentet «Den katolske skole», Vatikanet, 1977). Kunnskap er vei til evige sannheter som gradvis oppdages.

Vi lever i fellesskap

«Mennesket er skapt til frihet og selv å kunne velge» (Sirak 15,14), men vi utfordres også til «å komme sammen for å søke det som gavner fellesskapet» (Barnabasbrevet 4,10). I katolsk sammenheng er det avgjørende at begge disse aspektene ivaretas: det enkelte menneskes ukrenkelighet og ansvaret for fellesskapet. Begge disse verdier kan perverteres; dessverre er menneskeheten full av erfaringer av hvordan egoistisk individualisme eller lammende kollektivism har kjørt samfunn i grøften med umenneskelige forhold som resultat.

Fellesskap bygges ikke ovenifra eller etter vedtak, men vokser frem rundt bordet og i de nære relasjoner i møter mellom mennesker. En katolsk skole skal være et sted hvor slike møter kan finne sted i en tone av gjensidig respekt mellom alle. En god skole preges av en vennlig og avslappet atmosfære. Skolene skal være fellesskap som fremmer skolens mål, og som det heter i de katolske skolens generelle læreplan: «Det er del av skolens mål at elevene skal bli talsmenn/-kvinner for handlinger som fører til en rettferdig fordeling av ressursene og en hel utvikling av det enkelte menneske.»

Alle som ønsker et katolsk gymnas velkomment, oppfordres til å bidra. Pengegaver mottas med takk via bispedømmets givertjeneste, konto: 3000.15.1110 eller <https://donasjoner.no/okb/Default.aspx>. Merk gaven «Katolsk gymnas, Bergen». Gaver kan gi skattefradrag.

Dårlig katolikk?

Hans Fredrik Dahl – professor emeritus i historie, Universitetet i Oslo

Alle kjenner en «god katolikk». En trofast troende, en glad kirkegjenger og en regelmessig skriftende, passende from i ord og gjerning.

Ingen liten oppgave å være en slik til hverdags, i spennet mellom vår kirkes mange uoppnåelige hellige – og det omkringliggende samfunns svarte ugudelighet.

Men en dårlig katolikk, hva er det? Det burde jeg vite, for det føler jeg meg ofte som. Det rare er at det ikke nødvendigvis er det motsatte av hva vi forbinder med en god.

Synd og tvil. Synden, for eksempel: Man skulle tro at den fjerner en fra troen. Men syndighet gjør ikke at man føler seg som en dårlig katolikk. Jeg kan nesten si: tvert imot. Synd forstått som dårlige gjerninger eller forsømmelser, aktualiserer snarere enn den pasifiserer troen. Syndige gjerninger gnager i samvittigheten, noen ganger til det elendige. Men samvittigheten skyver meg ikke ut av troen, snarere inn i den. Jeg vil ikke si at mine synder gjør meg bedre, naturligvis. Men ikke til en dårligere katolikk heller?

Tvilen, da? Den må vel få en til å føles som en dårlig katolikk? Gode katolikker ser jo ikke ut til å plages i det hele tatt. Så må vel tvilen gjøre en til en dårlig ...

Nei, heller ikke tvilen har denne virkning. Tvilen, tapet av Gud, følelsen av at den store taushet truer, gjør en ikke til en dårlig troende. Tvert imot vil jeg si igjen. Kjempes man med tvilen, er det jo i troens navn. Først om den helt tar overhånd, og man mister troen, skulle jeg tro at tvilen har vunnet. Men da er også begrepet om en «dårlig katolikk» bare til å le av.

Vel – både synden og tvilen er allmennmenneskelige ting, følelser som

vi alle har, skjønt i varierende grad og til ulike tider og faser. Hva da med en mer konstant egenskap, et karaktertrekk – lojaliteten?

Den lille stemmen. Vår tro forutsetter, ja den krever en viss disiplin. Katolikker er ikke slik at de synes fritt om alt mellom himmel og jord, slik mange andre gjør. En god katolikk, slik jeg oppfatter henne eller ham, er en som nettopp finner trygghet i at visse dogmer ligger fast. Rent praktisk kan vi slå opp i kirkens katekismus for å finne vel begrunnede, dypt forankrede standpunkter til de fleste av troens problemer. En god troende er en som vanligvis slår seg til ro med dette.

Men visse ting må man også kunne ha en personlig mening om. Paven og kondomene, for eksempel.

En dårlig katolikk, hva er det? Det burde jeg vite, for det føler jeg meg ofte som. Det rare er at det ikke nødvendigvis er det motsatte av hva vi forbinder med en god.

Jeg må tilstå at jeg ikke står opp for min kirke i ett og alt når det gjelder synet på kjønn og sex. Men er jeg en dårlig katolikk for det? Dette er vanskelig. Selv om jeg finner kirkens standpunkt vel begrunnet, og dypt forankret i evangeliene, kan jeg ikke føle det bindende for meg, hvis jeg kommer til at jeg tross forståelse for det offisielle syn, ikke deler det som mitt. Igjen kommer samvittigheten inn i bildet. Den lille stemmen inne i meg som sier hva som er rett og hva som er galt, og som jeg skal høre på fordi den er lagt der av Gud. På enkelte områder er det slik at den store kirke utenfor, og den lille stemmen inni meg, ikke sier det samme.

Når jeg går inn i en protestantisk kirke, for eksempel. Protestantismen er jo for den store kirke dårlig katolisisme, nærmest per definisjon. Denne tyske sekt, som vår Moster Sigrid så foraktelig kalte den byr teologisk sett en vrangvei. Folk konverterer da også derfra med stort alvor, gjør de ikke?

Men for lille meg er det svært likt, det som foregår i en katolsk og i en protestantisk kirke. Det samme Kyrie, det samme Gloria, det samme Credo – nes-

ten, da. Hvis jeg går til alters hos protestantene, hvilket jeg vil kunne gjøre om min egen kirke mangler på stedet, vil jeg ikke da kjenne mye av det samme svimlende mysterium, og det samme alvor, som under eukaristien i vår egen messe? Jeg kan i hvert fall vanskelig tro at jeg blir en dårlig katolikk av å ta del i protestantenes ritus.

Likegyldigheten. Nei, riktig dårlig blir jeg først når jeg lar likegyldigheten ta overhånd, og uten å egentlig ville det, glir inn i passivitet. Når jeg skyver unna slike spørsmål som synden, tvilen, lojaliteten, og lever hverdagens travle liv uten å reflektere over dem. Når jeg legger meg om kvelden og tenker: i dag har jeg visst ikke tenkt en tanke i denne retning! Ikke mediteret et øyeblikk, ikke lest en linje av andre, ikke skjenket disse spørsmålene et streif av oppmerksomhet.

Da er dagen bortkastet. Da kjenner jeg meg som en dårlig katolikk.

Pavens bønneintensjoner 2011

Februar

Generell intensjon:

At alle må respektere familien som institusjon og anerkjenne dens uerstattelige bidrag til beste for hele samfunnet.

Misjonsintensjon:

At kristne fellesskap må vitne om Kristi nærvær ved å tjene dem som lider i de misjonsområder der det er størst behov for kamp mot sykdommer.

Mars

Generell intensjon:

At Latin-Amerikas nasjoner må være trofaste mot evangeliet og fremme sosial rettferdighet og fred.

Misjonsintensjon:

At Den Hellige Ånd må gi lys og styrke til alle de kristne fellesskap og troende som så mange steder i verden blir forfulgt eller diskriminert på grunn av evangeliet.

April

Generell intensjon:

At Kirken stadig må gi nye generasjoner nytt håp og livsmot gjennom troverdig forkynnelse av evangeliet.

Misjonsintensjon:

At misjonsnærer ved sin forkynnelse og livsførsel må bringe Kristus til dem som ennå ikke kjenner ham.

Militærvalfart til Lourdes 2011

16.–25. mai

Er du vernepliktig eller befal?

For 53. gang arrangeres det valfart til denne lille fjellandsbyen i Sør-Frankrike. Rundt 15.000 soldater og befal deltar årlig, og i løpet av årene har også flere hundre fra Norge, katolikker og ikke-katolikker, deltatt på denne valfarten for fred som arrangeres av katolske feltprester.

Som soldat eller befal har du rett til permisjon for å kunne reise på valfart.

Pris: Vernepliktige: kr 3000 Andre: kr 3500

Dette dekker reisen Oslo-Lourdes-Oslo, samt kost og losji.

For mer informasjon eller påmelding ta kontakt med p. Sigurd Markussen, 92258480, sigurd.markussenh@katolsk.no, eller se www.nuk.no "Aktiviteter".

Påmeldingsfrist 1. april.

Ressursdag Ordets liturgi for barn i Oslo

26. mars

Norges Unge Katollikers barneutvalg og Kateketisk Senter inviterer til søndagsskoleseminar i Oslo 26. mars 2011 for deltagere fra hele landet. Få ny inspirasjon, hjelp og veiledning til å drive Ordets liturgi for barn i din menighet!

Pris: Gratis!
(Deltakerne dekker sin egen reise)

Påmelding innen 1. mars til NUKs barnekonulent: Sunniva Vang
Kristiansentlf: 55 215956 / 45618107 /
sunniva.vang.kristiansen@katolsk.no

Detaljert program kommer på katolsk.no og katekese.no. Ta gjerne kontakt med barnekonulenten med spørsmål angående dette eller andre ting du lurer på i forbindelse med arbeid for barn i menighetene.

Kjærlighet for livet – ny utgave

Familiesenteret i Oslo katolske bispedømme har revidert sitt materiell for ekteskapsforberedende kurs, *Kjærlighet for livet*. Materialet består av et fordypningshefte og et arbeidshefte og kan bestilles fra Familiesenteret, Akersveien 16A, 0177 Oslo / familie@katolsk.no / 23 21 95 45.

Familieleir i Skjolden i Sognefjorden

18.– 23. juli

Stedet er rikt på katolske kulturminner og byr på flott natur. Norges eldste stavkirke, Urnes, er kort vei unna. Vi tar i bruk den og 1200-tallskirken Dale i Luster til messer. Programmet omfatter utflukter, bl.a. til den gamle fjellgården Fuglesteg og embetsmannsgården Kroken. Vi planlegger en middelalderdag, der hver familie får tildelt en identitet fra middelalderen, og som dem drar vi til kirken med hest, og til fjells med fising i fjellvann.

Innkvartering på Elvheim (www.elvheim.no) og på campinghytter. Anslått pris: ca 3000 kr pr familie. Det kan bli aktuelt å utbetale reisestøtte. Det er plass til 10 familier, så her gjelder det å være rask ute (vi praktiserer førstemann-til- mølla-prinsippet).

Bindende påmelding innen 1. mars til p-aug@bluezone.no

Spørsmål kan rettes til Anne Odland på 41216644 / amyland@online.no eller Pål Augland 90162472 / p-aug@bluezone.no

Troens formødre

Av Notto R. Thelle

Midt i fastetiden dukker to store kvinnedager opp og bryter rytmen. I tillegg til den internasjonale kvinnedagen den 8. mars feirer kirken Maria budskapsdag den 25. mars. Maria er det selvfølgelige sentrum på Maria budskapsdag. Men hun åpner for et helt galleri av egenartede kvinner som brøt de tradisjonelle mønstrene. De fant andre former for styrke enn makten, og andre veier til storhet enn ambisjon og ære.

Felles for dem alle er at de verken er hevet opp i en overmenneskelig hellighet eller nedbøyd i underdanig ydmykhet. De strekker seg ikke på tå og kryper ikke i støvet, men finner styrke til å stå og gå med begge bena på jorden, oppreist og stolte slik skaperen så dem da de fikk livet i gave. Dermed utfordrer de våre holdninger, og inspirerer oss til å

se glimt av en Gud som også bryter mønstrene for guddommelig sedvane. La oss kalle dem troens formødre. Med et bibelsk uttrykk kunne vi kalle dem en sky av vitner (Hebr 12,1).

Hvem er da disse kvinnene?

Det er selvsagt Maria og hennes slektning Elisabet, som ble mor til Johannes døperen. Ingen andre i evangeliene – bortsett fra Mesteren selv – får så stor plass som disse og kommer så tydelig til orde med sine bønner og lovsanger. Elisabet var altfor gammel til å få barn; Maria altfor ung og ugift. Begge lærte noe om skam og stolthet. Den gamle satt med samtidens skam over en skjebne uten barn, og opplevde stoltheten over endelig å bli mor. Den unge opplevde skammen over å få et barn uten far, og stoltheten over å føde ham som skulle bli kalt Guds sønn.

Lukas har god tid i sin fortelling. De to kvinnene møtes, de velsigner hverandre og synger lovsanger, slik det hadde skjedd før med Bibelens kvinner. Hver på sin måte er de overrumplet av begivenhetenes gang og tar imot underet i ydmyk stolthet. Kan de bli noe mer enn fromme forbilder,

uvirkelige og fjerne i sin underdanighet?

I kulissene

Kanskje det, for bak dem, i beretningenes kulisser, dukker det opp andre som vil være med. Først to andre kvinner som også hadde opplevd underfulle fødsler som dem: Sara, mor til hele Israels slekt i en fjern fortid (1 Mos 18,1–14; 21,1–7). Og Hanna, mor til profeten Samuel 700 år senere (1 Sam 1,9–2,11). De var kvinner som hadde levd i skam fordi samtiden betraktet barnløshet som en ulykke, slik det hadde vært for Elisabet. Men de var ingen puslete og nedbøyde kvinner – de bar skammen uten å bøye hodet. Sara var freidig nok til å le av de store løftene om barn, der hun stod bak teltduken og hørte Abraham talte med budbærerne – hun var altfor gammel til den slags! Og Hanna sang en lovsang om småfolk som skulle reise seg av støvet. Det er omtrent de samme ordene Maria bruker når hun beskriver hvordan alle slekter skal prise henne salig fordi Gud hadde sett til henne. En Gud som støter herskere fra deres troner og opphøyer de små, metter de sultne og sender de rike tomhendt bort. Det er ikke så lite opprør i hennes fromme ord (Luk 1,46–54).

Maria og Elisabet, Katarinahjemmet

Kvinnene i Jesu slektstavle

Like bak dem dukker det opp noen andre kvinner som vi sjelden legger merke til fordi vi synes slektsregistrene i Bibelen er så meningsløst kjedelige. Men leser vi Jesu slektstavle hos Matteus, er det fem kvinner som overraskende roter til rekken av forfedre (Matt1,1–17). Og for noen kvinner! Det kan ikke være tilfeldig at Matteus nevner disse, for hans liste stemmer ikke med slektstavlen hos Lukas – han holder seg utelukkende til mennene i rekken.

Hvem er de, og hva signaliserer de? Navnene er Tamar, Rahab, Rut og Batseba – og selvsagt Maria. For dem som ikke har alle detaljene i bibelkunnskapen på plass, skal jeg friske på hukommelsen. Den første, Tamar, var svigerdatter til Juda, eldste sønn til patriarken Jakob. Det var han som skulle føre slekten til Abraham og Isak og Jakob videre. Mannen døde før de fikk barn, og hans brødre fulgte ikke opp sin moralske forpliktelse etter tidens skikk, som var å gjøre brorens enke gravid. Det var et svik, for dermed hindret de henne i å få avkom. Men hun hadde råd for uråd, helt på grensen av det akseptable selv i en så fjern fortid. Hun kledde seg ut som en prostituert og satte seg ved veikanten der svigerfaren Juda pleide å gå forbi. Hennes list virket, hun fikk lokket ham til å ligge med seg og fødte det barnet hun rettelig hadde krav på. Familien ville brenne henne for hor da de oppdaget at hun var med barn, men da det ble klart hva hun hadde gjort og hvilken urett hun hadde lidd, vant hun sin sak og ble stammor til den slekten som førte frem til Maria og Jesus (1 Mos 38).

Den andre kvinnen er Rahab, en prostituert kvinne fra Jeriko som skjulte israelittenes speidere som kom for å utforske landet etter ørkenvandringen. Hun ble skånet da Jerikos innbyggere ble drept, deretter ble hun gift med høvdingen Salmon, og med ham førte hun slekten videre (Josva 2,1–21).

Så kommer Rut, også en fremmed, en fattig moabitt som ble inngiftet i israelfolket og på den måten ble stammor til kong David (Ruts bok). Deretter kommer Batseba, som ble gift med kong David etter at han på utpekulert måte hadde sørget for at hennes

mann, den fremste hærføreren Urias, ble drept i et slag. Slik ble Salomo født (2 Sam 11–12).

Den femte i rekken er altså Maria, som ble gravid uten å være gift. «Den hellige jomfru», skriver Luther, «æret av alle profetene, ble av sin egen mann sett på som en løsaktig kvinne.» Derfor ville han i all stillhet skille seg fra henne for ikke å føre skam over henne.

Hva var poenget med å fremheve disse kvinnene? En fortvilt enke som prostituerer seg for å få barn, en hedensk skjøge i Jeriko, en annen fremmed fattigjente fra Moab, en kvinne som får barn med en konge som har forrådt hennes egen mann. Alle disse var Jesu formødre, med Maria som den siste i rekken.

Var det kanskje for å fremheve at Gud ikke handler i et historisk tomrom, men midt i den brutale virkeligheten der mennesker kjemper for tilværelsen: midt i svik og skam og gjenvunnet ære, motløshet og sorg og død

Kvinnene i slektstavlen fremhever at Gud ikke handler i et historisk tomrom, men midt i den brutale virkeligheten der mennesker kjemper for tilværelsen: midt i svik og skam og gjenvunnet ære.

– og mot og håp og fremtid? Det gikk mange historier om Maria, ung mor med barn u.e., som det står i de gamle kirkebøkene; det betyr «utenfor ekte-skap», men ble stor sett forstått som «uekte». Ryktene svirret og fortsatte å svirre. Selv forteller hun altså om en engel som kom med bud fra det høye om at Gud selv skapte liv ved Den Hellige Ånd. Josef trodde henne og tok henne til seg. Kirken trodde det og æret henne for det. Hun var Maria, full av nåde. Om ikke annet, så de at Jesu liv var så annerledes at han måtte komme fra Gud.

Hvordan ære Maria?

Hvordan kan vi ære Maria på den rette måten?

Protestanter har hatt en tendens til å holde Maria i bakgrunnen. Hun var for katolsk, syntes man, og fryktet at Mariadyrkelsen skulle sette Kristus i

bakgrunnen. Ja vel, vi synes fremdeles det er elementer i katolsk tradisjon som ikke har bibelsk basis: At hun skulle være unnfanget uplettet av arvesynden. At hun skulle være «evig jomfru», enda Bibelen taler om Jesu brødre. At hun skulle ha blitt opptatt direkte til himmelen slik det fortelles om Kristus.

Noe av dette forsterkes i en del av kirkekunsten som hever Maria opp på et nesten overmenneskelig nivå. Man plasserer henne på toppen av høye søyler, som stort sett er mennenes symbol for manndom og makt. Eller hun blir en guddommelig himmeldronning som moderlige og mildt betrakter oss fra sin himmelske trone. Eller man gjør henne til en blodfattig og blass tjenerinne som bøyer hodet ydmykt og underdanig slik menn stort sett har tenkt at det sømmer seg for kvinner.

Jeg kan glede meg over disse bildene som kunst, og kan selv føle hengivenhet for den medfølende og milde omsorgen som de uttrykker. Men når

menn og kvinner gjennom historien har elsket også denne opphøyde og nesten glansbildeaktige Maria, var det fordi de bar med seg beretningen om hennes nære menneskelighet. Hun var en kvinne som visste hva det var å føde, en mor som så at sønnen gikk sine egne veier, at han brøt slektsbånd og fant seg en annen familie enn mor og søsken. Hun må ha kjent sverdet gå gjennom sin sjel, slik den gamle vismannen Simeon hadde profetert om den nyfødte (Luk 2,34–35). Men hun fulgte ham til siste slutt og ble stående ved korset som *mater dolorosa*, «smertens mor». Det er denne nære og smertefulle menneskelighet ved Maria som gjør at hun er blitt elsket og æret av alle generasjoner.

Det er vel derfor jeg tenker at Maria verken hører hjemme på toppen av søyler eller i støvet som en underdanig tjenerinne. Hun hadde begge bona

solid plantet i virkeligheten, en stolt og lykkelig mor som fødte sitt barn inn i en brutal verden og som tok den smerten som fulgte. Hun var «Herrens tjenerinne», men krøp ikke for noen, heller ikke for Gud. Tvert imot rettet hun seg opp i troen på den Gud som gir verdighet til de små og lar de store gå tomhendt bort. Leser man hennes lovsang, sier hun jo faktiske ting som få kvinner gjennom historie har våget å si: «Fra nå av skal alle slekter prise meg salig!»

De fleste tenker at troen på jomfrufødselen er et uttrykk for Jesu guddommelighet. Den eldste kristne kirken så det snarere som et tegn på hans sanne menneskelighet. Det var en underfull fødsel, som seg hør og bør, men poenget var at han var virkelig menneske. Han var født av en kvinne, født under loven, som Paulus sier det, under samme vilkår som oss. Hun fødte sitt barn som et tegn på at Gud selv ønsket å «bo lavere hos oss», som Grundtvig uttrykker det i en av sine salmer (NoS 853). I ni måneder vokste han i Marias liv og var kropp av hennes kropp. Hennes pust gav ham liv, hennes blod pulserte gjennom hans årer, slik det er med ethvert menneske. Han kom ut i en brutal verden, med fattigdom og flukt under et fremmed imperium og grusomme fyrster. Hans mor og far var vanlige mennesker som oss, og barnet som kom fra Gud, var et sant menneske med alle de begrensningene vi har, med kropp og sanser og sårbarhet på godt og ondt.

Så hører Jesus og Maria sammen. De står begge for en styrke som er radikalt annerledes enn det som preger vårt samfunn. Det er ikke hardhet og makt og stå bak hennes ord, snarere mykhet og livsmot som ikke lar seg kue av omstendighetene. Ikke ærekjærhet og vinning og ambisjon, men takknemlig forventning til en Gud som gir fremtid og håp til de små og fattige, mens makten og hardheten faller for sin egen ambisjon.

Har Maria noe med oss å gjøre? De fleste av oss lever i en urolig verden der det er vanskelig å holde balansen. Hvordan kan vi stå oppreist uten å havne i grøftene: stolthet og ambisjon på den ene siden og selvforakt og underkastelse på den andre? Maria kan

lære oss viktige ting både om tjenersinn og stolt verdighet.

Kristin

En uventet kvinneskikkelse dukker plutselig opp, den siste i rekken. Det er Kristin Lavransdatter, dette moderne middelaldermennesket som på mange måter er i slekt med de kvinnene Matteus stiller opp i Jesu slektsregister, de som var så hundre prosent vevd inn i livets barske realiteter. Kanskje Kristin kan knytte et bånd mellom Maria og oss i våre rotete hverdager, der det av og til kan være vanskelig å forstå hvordan vi kan leve i livsnær tro og hengivenhet.

Sigrid Undset har beskrevet Kristins lange vandring gjennom livet: en sterk og selvstendig og livskraftig kvinne,

Maria kan lære oss viktige ting både om tjenersinn og stolt verdighet.

lideskapelig og kjempende, med stor kjærlighet og stormfulle dager, from og myk og trassig og opprørsk. Nå er hun kommet til veis ende og ligger på dødsleiet, ribbet for det meste. Til slutt gir hun fra seg det siste hun eier i verden, en tung gullring hun hadde fått av Erlend. Da får hun nesten som en åpenbaring, et nytt perspektiv på livet. Mellom ringens to rubiner hadde det vært som et lite riss i ringens midtplate, en M – det var Jomfru Marias hellige navnetegn som på denne måten var gjennombrutt i gullet.

Nå da ringen var borte, oppdaget hun at Marias merke satt igjen på fingeren som et arr av tynn, hvit hud. Den siste klare tanken hennes var at hun skulle få dø før merket ble borte. Det var et mysterium hun ikke helt fattet, at Marias merke fortsatt var der, merket etter «Herrens tjenerinne». Var det ikke et tegn på at Gud hadde holdt henne fast i en pakt,

«av en kjærlighet som var blitt øst ut over henne – og trass i hennes egenvilje, trass i hennes tunge muldbundene sinn, var noe av den kjærligheten blitt i henne, hadde virket i henne som sol i mulden, hadde drevet fram

en grøde som ikke elskovens heteste brand og ikke elskovens stormende vredesmot helt hadde kunnet legge øde. En Guds tjenestekone hadde hun vært – en vrang, motvillig terne, tiest en øientjener i sine bønner og utro i sitt hjerte, lat og forsømmelig, uten tålemod under refselsler, lite stadig i sin gjerning – likevel hadde han holdt henne fast i sin tjeneste, og under den glitrende gullring var der lønlig blitt satt et merke på henne, at hun var hans tjenestekvinne, eid av den herre og konge som nu kom, båret på prestens viede hender, for å gi henne frihet og frelse –»

Troens formødre. En sky av vitner. Denne gangen var det bare kvinner, med Maria i sentrum, omgitt av Sara og Hanna og Elisabet, Tara og Rahab og Rut og Batseba, frem til vår egen Kristin Lavransdatter og utallige andre Guds tjenestekvinner som ikke lot seg kue og ikke gikk på tå, men vandret oppreist. De var verdige tjenere for Menneskesønnen, som selv kom for å tjene og reise mennesker opp til et verdig liv.

Notto R. Thelle er seniorprofessor i teologi ved Universitetet i Oslo. Han har særlig arbeidet med

forskning, dialog og ettertanke i grenselandet mellom kristen tro, Østens religioner og moderne spiritualitet.

Artikkelen er en lett bearbeidet utgave av et kapittel fra *Gåten Jesus. Én fortelling – mange stemmer*. Boken ble anmeldt i St. Olav nr. 2/2010, og kapittelet *Josefs lovsang* ble gjengitt i St. Olav tidsskrift nr 2/2009.

Om sølibat og overgrep

I St. Olav 3/2010 påsto Wibecke Brun og Sven Larsen at jeg i debatt på NRK hadde sagt «at sølibatet i seg selv bidrar til overgrep». Det jeg sa, var at jeg ikke trodde sølibatet var hele svaret, men at det for kirken ikke vil være noe problem å oppheve det, siden det først ble innført for alle prester rundt 1100-tallet. Dette gjorde jeg Brun/Larsen oppmerksom på i St. Olav nr. 4. I sitt svar er Brun/Larsen ikke bare forarget fordi jeg påpekte feilsiteringen deres, men de gir seg til å sitere ting jeg har sagt, åpenbart i et forsøk på å få leserne til å tro at jeg benekter egne utsagn. Men det stemmer at jeg f.eks. refererte til «sprengkåte prester» i forbindelse med overgrepene i kirken. Og vi kan vel kanskje enes om at det ikke er Kristi budskap de formidler ved slike anledninger.

De spør også «i hvilken grad er homofil legning og sølibatær livsstil risikofaktorer for å begå pedofile overgrep»? I mitt forrige tilsvare skrev jeg at det er like dumt å sette likhets-tegn mellom homofili og pedofili som det er å påstå at alle heterofile menn foretrekker jentunger. Dermed burde det være klinkende klart at jeg ikke mener at homofili fører til pedofili, men Brun/Larsen er åpenbart ikke flinkere til å lese innenat enn de er til å oppfatte hva som blir sagt på lufta.

Brun og Larsen må gjerne fortsette å stikke hodet i sanden og etterlyse en statistikk de må vite ennå ikke finnes, men jeg tror det er bedre for kirken å ta den vonde virkeligheten rundt overgrepene innover seg uten å forsøke å endre fokus – enten det er ved å trekke inn overgrep «utenfor kirkelige sammenhenger» eller snakke seg bort fra alvorlige overgrep, som f.eks. biskopens overgrep i Trondheim.

Man må virkelig spørre seg hva som er deres agenda.
Astrid Gunnestad, Oslo

Sluttord om sølibat og overgrep

Vi har ikke mye mer å si om spørsmålet om feilsitering enn at Gunnestad ble ordrett og korrekt sitert av oss.

Når det er sagt, er vi selvsagt enig med Gunnestad i at overgrepssproblematikken innenfor (og utenfor) Kirken må tas på alvor. Vi mener videre at saklighet og anstendighet må ligge til grunn for Kirkens behandling av overgrepssproblemet. Dessuten mener vi at ulike løsninger må kunne diskuteres, helst med bakgrunn i forskningsresultater og statistikk slik vi også redegjorde for i vår kronikk (St. Olav 3/2010).

Gunnestad spør seg hva som er vår agenda? Den er den samme som hennes: å bidra til en åpen diskusjon hvor målet (for Kirken som for samfunnet for øvrig) er reduksjon og endelig eliminering av overgrep mot barn. I denne kampen tror vi på nøktern og saklig argumentasjon.
Wibecke Brun og Svein Larsen, Bergen

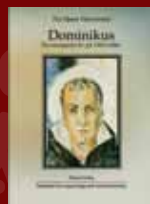
Med dette setter redaksjonen strek for denne debatten. Red.

St. Olav bokhandel

Vi har ost fra Munkeby og tar også i mot forhåndsbestillinger

Stort ryddesalg på CDer

Per Bjørn Halvorsen OP:
Dominikus – en europeers liv på 1200-tallet.
Novus forlag. (149,-)

En pater, en imam og en rabbiner intervjues om «Det gode liv».
Frekk forlag. (129,-)

Helene Freisem Klingberg:
Jeg ser hans spor – gudslengsel og gudstro i litteraturen. Dreyer forlag. (349,-)

Åpningstider

Mandag	STENGT
Tirsdag - fredag	10 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
Lørdag	11 ⁰⁰ -14 ⁰⁰
Søndag	12 ³⁰ -15 ⁰⁰

Kontroverser og håp

Av Jeff Ziegler, oversatt av Gunnar Wicklund-Hansen

Paven har talt åpent om det kontroversielle temaet jødisk konversjon til kristendommen i lite kjente taler.

Paven med Storbritannias overrabbiner, Lord Jonathan Sacks, 19. september 2010.

I sin undervisning under en generalaudiens i mars 2006 sa han at «Tallet tolv, som åpenbart refererer til Israels tolv stammer, gjør allerede klart hvilken profetisk-symbolsk betydning som ligger implisitt i dette nye initiativet hvor det hellige folket blir grunnlagt på nytt. Tolvstammeordningen eksisterte ikke lenger, men israelfolkets håp ventet på en gjenopprettelse som et eskatologisk tegn. Jesus utpeker apostlene, leder dem inn i et livsfelleskap med seg og gjør dem til deltagere i sin forkynnelse av Riket i ord og gjerning. Slik sier han at den fastsatte tid er kommet, hvor Guds folk grunnlegges på nytt: tolvstammefolket, som nå blir et altomfattende folk, hans Kirke. De tolv apostlene, utpekt og kalt fra ulike sammenhenger, blir med sitt blotte nærvær en appell til hele Israel om å vende om og la seg bli 'innhøstet' som en del av den nye pakt – en fullstendig og perfekt oppfyllelse av den gamle.»¹

I en Angelus-tale i januar 2009 vendte paven tilbake til dette temaet og bemerket: «i Paulus' tilfelle foretrekker noen å ikke bruke betegnelsen konversjon, fordi, som de sier, han var allerede en troende, en heller nidkjær jøde. Derfor gikk han ikke fra ingen tro til troen, fra avguder til Gud, og heller ikke måtte han forlate den jødiske tro for å knytte seg til Kristus. I virkeligheten kan apostelens erfaring være modell for hver autentisk kristen

konversjon ... I dette består hans og vår konversjon: i å tro på Jesus som døde og oppstod, og i å åpne oss for hans guddommelige nådes opplysning.»

I sine taler til representanter for jødiske organisasjoner har pave Benedikt stadig bekreftet *Nostra Aetates* lære, fordømt antisemittisme og fokusert på kristendommens jødiske røtter. I 2006 fortalte han Romas overrabbiner: «Den katolske kirke er nær og er deres venn. Ja, vi elsker dere, og vi kan ikke la være å elske dere på grunn av fedrene: Gjennom dem er dere våre svært kjære og elskede brødre. I Kristus har vi del i den samme arv fra fedrene som dere: å tjene Den allmektige Gud i enighet, podet inn i Guds folks ene hellige stamme.»²

Auschwitz

I mai 2006 besøkte pave Benedikt Auschwitz og holdt en av de mest bevegende taler i sitt pontifikat.

«Å tale på dette redselens sted, et sted hvor masseforbrytelser uten sidestykke ble begått mot Gud og mennesker, er nesten umulig – og det er særlig vanskelig og nedstemmende for en kristen, for en pave fra Tyskland ... Dypest sett ønsket disse onde kriminelle, gjennom å utslette dette folket, å drepe den Gud som kalte Abraham, som talte på Sinai og fastla prinsipper som skulle tjene som en ledesnor for

menneskeheten, prinsipper som er evig gyldige. Hvis dette folket gjennom selve sin eksistens var et vitne om den Gud som talte til menneskeheten og tok oss inn til seg, så måtte denne Gud nå endelig dø, og makten måtte tilhøre mennesket alene – de mennesker som trodde at de ved makt hadde gjort seg til verdens herrer. Ved å ødelegge Israel, ved *Shoah*,³ ønsket de til syvende og sist å rive opp røttene til den kristne tro og erstatte den med en tro de selv hadde funnet på.»

Da paven var i ferd med å avslutte sitt besøk, kom en regnbue plutselig til syne. Krupp forteller CWR: «Jeg hadde privilegiet å være med ham i Auschwitz og fotograferte personlig regnbuen som viste seg på himmelen da han velsignet minnesmerket. Jeg gav ham en kopi av dette bildet under et privat møte jeg hadde med ham. Jeg ble meget rørt over hans reaksjon på bildet, og han spurte meg: 'Var dette fra Auschwitz?' Han ble så rørt over dette tegnet fra Guds forsyn.»

Jesus og profetiene

Da pave Benedikts *Jesus fra Nasaret*⁴ ble utgitt i 2007, ble den hilst velkommen som en vitenskapsmanns kritikk av skriftforskere som hadde skilt «historiens Jesus» fra «troens Kristus». Mark Drogin i *The Remnant of Israel*, en organisasjon viet til å forkynne evangeliets jødiske røtter, fortalte

¹ Oversettelse ved Ståle Wilhelmsen, hentet fra *Apostlene og Kristi første disipler*, St. Olav forlag 2010, red. anm.

² Jf. Rom 11, red.anm.

³ Shoah er et hebraisk navn på Holocaust og betyr «tilintetgjørelsen.» red. anm.

⁴ Norsk utgave Avenir forlag 2007, red. anm.

CWR at pavene Johannes Paul og Benedikt «bragte visjonen fra Det annet vatikankonsil inn i det tredje årtusen med bemerkelsesverdig kontinuitet og samsvar. Etter Den annen verdenskrig og etableringen av en sekulær politisk stat i Palestina, ble Kirken konfrontert med et av de største spørsmål siden aposteltiden: Hva er forholdet mellom Kirken og Israel? ... I årtier nærmet Ratzinger og Wojtyła seg dette spørsmålet omhyggelig og med en forent visjon. Nå bygger paven på Johannes Pauls fremgang og fortsetter denne dialogen i kjærlighet.»

Drogin hevder at Benedikt bringer denne dialogen videre ved å reise det grunnleggende spørsmål om hvorvidt Jesus oppfylte Det gamle testamentes profetier. «Jesus åpnet dialogen innenfor jødedommen under sin offentlige virksomhet,» sier Drogin. «Pave Benedikt gjenopptok denne dialogen med sin bok *Jesus fra Nasaret*. Benedikts bok viser både jøder og kristne at dialogen er innenfor jødedommen, og han tar opp det primære spørsmålet: Fullførte Jesus fra Nasaret de messianske løftene til Israel?»

«Verken Jesus eller apostlene startet en ny religion: De forkynte jødedommens oppfyllelse,» tilføyer Drogin. «I *Jesus fra Nasaret* forklarer paven med kjærlighet at Jesus og hans kirke er legitime partnere i denne dialogen innenfor jødedommen.»

Langfredagsbønnen

I 2008 endret pave Benedikt langfredagsbønnen for jødernes omvendelse i messens ekstraordinære form. Den nye bønne erstatter en henvisning til jødernes «blindhet» med språket i Romerbrevets 11. kapittel. Den nye bønne lyder: «La oss også be for jødene: At Gud vår Herre må opplyse deres hjerter slik at de kan kjenne Jesus Kristus, hele menneskehetens Frelser. Allmektige og evige Gud, som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne, gi i din barmhjertighet at når menneskeheten går inn i din Kirke i fullt tall, må hele Israel bli frelst, ved Kristus vår Herre.» Den nye bønne – så vel som den gamle – ble kritisert av jødiske organisasjoner. Anti-Defamation Leagues Shinbaum fortalte CWR at «bønnen, som er utgitt uten kommentar, reiser alvorlig

bekymring når det gjelder den teologiske retning [paven] er i ferd med å slå inn på.»⁵

To måneder senere, da han var i USA, holdt Benedikt taler til medlemmer av de jødiske samfunnene i Washington og New York. De ble godt mottatt. Rabbiner dr. Tzvi Hersh Weinreb, tidligere visepresident i The Orthodox Union, beskrev den første stemmen som pavens «mest betydningsfulle» tale om katolsk-jødiske relasjoner og fortalte CWR at «ved denne anledningen samlet han flere dusin av oss til en privat audiens der han hilste oss i anledning feiringen av den jødiske påske. Hans bemerkninger var utmerkede. Han siterte fra Hallel (den jødiske lovprisningsbønn, hentet fra Salmene) og talte med en meget varm og velønskende røst, og med meget passende bemerkninger som han bad oss overbringe til hele det jødiske samfunnet.»

I juni 2008 forbød Vatikanets kongregasjon for gudstjenesten og sakramentsordningen den liturgiske bruk av ord basert på det hebraiske navn på Gud: JHWH. De handlet etter pave Benedikts uttrykkelige ønske. «At Kirken unngår å uttale Guds navn, tetragrammet,⁶ har derfor sine egne grunner,» erklærte kongregasjonen. «Bortsett fra et motiv av rent filologisk karakter, ønsker man også å forbli trofast overfor Kirkens tradisjon helt fra begynnelsen. Det hellige tetragrammet ble aldri uttalt i kristen sammenheng eller oversatt til noen av de språk Bibelen ble oversatt til.»

«Williamson-saken»

2009 var et avgjørende år for jødisk-kristne relasjoner, både fordi paven besøkte Israel og på grunn av det utilstrekkelige informasjonsarbeidet i forbindelse med pave Benedikts avgjørelse om å oppheve ekskommunikasjonen av fire biskoper i Pius X-prestebroderskapet (SSPX). 21. januar ble dekretet som opphevet ekskommunikasjonen, utstedt og trådte i kraft, men det ble ikke kunngjort. Samme kveld sendte en svensk fjernsynsstasjon et intervju med SSPX-biskop

Richard Williamson, der han benektet omfanget av Holocaust.

I dagene som fulgte, uttrykte talsmenn for jødiske organisasjoner bekymring vedrørende rykter om at biskop Williamsons ekskommunikasjon kunne bli opphevet. 24. januar offentliggjorde Den hellige stols pressekontor dekretet fra 21. januar, uten kommentarer. Dette forårsaket internasjonalt opprør, siden mange observatører feilaktig hadde konkludert med at biskop Williamson nå var i full kommunion med Den hellige stol, og at paven kjente til hans bemerkninger da han opphevet ekskommunikasjonen. 4. februar kom Statsekretariatet i Vatikanet med en redegjørelse hvor det het at «SSPX ikke har noen kanonisk anerkjennelse i Den katolske kirke» og at biskop Williamson «absolutt, utvetydig og offentlig må ta avstand fra sin posisjon vedrørende Holocaust» før han kan utøve noen offentlig tjeneste i Kirken. Hvis redegjørelsen av 4. februar hadde blitt offentliggjort 24. januar, kunne mye av skaden i de katolsk-jødiske relasjonene vært unngått.⁷

Relasjonene begynte å tine under et møte 12. februar med The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations. Anti-Defamation Leagues Shinbaum fortalte CWR at dette møtet var særlig betydningsfullt fordi paven gjorde «den dypt innflytelsesrike bønne til pave Johannes Paul II ved Klagemuren til sin egen og siterte hele bønne. Han bruker termen 'paktens folk' om det jødiske folk og uttrykker Den romersk-katolske kirkes offisielle posisjon vedrørende det jødiske folks fortsatte vitale paktsliv.»

Paven i Det hellige land

I mai besøkte pave Benedikt Det hellige land. Der fordømte han utvetydig antisemittisme og sørget over ofrene for Holocaust ved Yad Vashem-minnesmerket. Rabbiner Rosen fra Den amerikanske jødiske komité sier: «Fra et jødisk perspektiv kunne Benedikt XVI's møter i Israel med de høyeste politiske og religiøse ledere knapt vært varmere – og da jeg selv var til stede ved de fleste av dem, kan jeg personlig gå god for dette. Benedikt fulgte i Johannes Pauls fotspor og viste

⁵ Se også sitatet fra *Verdens lys* i rammen, red.anm.

⁶ Tetragrammet betyr «de fire bokstaver», ordet viser til at Guds navn på hebraisk er på fire bokstaver, red.anm.

⁷ Se også sitatet fra *Verdens lys* i rammen, red.anm.

den dypeste respekt for både jødisk tradisjon og jødisk lidelse.»

En akademiker fortalte CWR at paven's deltagelse ved et interreligiøst møte i Nasaret var særlig betydningsfullt. «Jeg påstår ikke at det at paven holder en rabbiner og en druserleder i hendene og synger 'Herre, gi oss fred' sammen med dem, er hans viktigste uttalelse, men for meg har det en ekstraordinær symbolsk verdi,» sier dr. Joseph Sievers, en jødisk historieprofessor ved Det pavelige bibelinstitutt i Roma. Rabbiner Rosen er enig: «Det virkelige fellesreligiøse øyeblikket under denne pilegrimsreisen var i Nasaret, hvor paven – på plattformen, foran hundrevis av religiøse personligheter fra Israels ulike trossamfunn – under ledelse av en rabbiner som sang en fredssang, holdt hender og hevet dem i bønn, sang og feiring sammen med de andre religiøse lederne. Denne hendelsen gjenspeiler pavebesøket virkelige ånd, men de fleste større

medieaktører nevnte det ikke en gang.»

Skriften, det stabile grunnlag

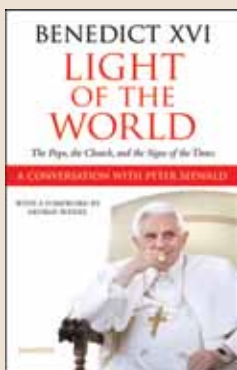
Pave Benedikts initiativer innenfor katolsk-jødiske relasjoner kulminerte med besøket i 2010 til den store synagogen i Roma. 24 år etter at pave Johannes Paul II skapte historie ved å besøke denne synagogen, besøkte Benedikt den tidlig i 2010, og han ble hilst velkommen med ropene «Viva il Papa!»

I en tale som ble avbrutt av applaus adskillige ganger, sa pave Benedikt at «Kirken har ikke unnlatt å beklage dens sønners og døtres feiltrinn, og har bedt om tilgivelse for alt som på noen som helst måte har kunnet bidratt til antisemittismens og anti-judaismens svøpe.» Etter å ha sørget over ofrene for Holocaust, kalte pave Benedikt Den hellige skrift «det mest stabile og varige grunnlag» for broderlige relasjoner mellom jøder og

kristne. Han sa at De ti bud gir «flere mulige områder for samarbeid og vitnesbyrd». Tre av dem er «spesielt viktige for vår tid»: Guds eksistens, respekt for menneskelivet og familiens hellighet.

Med referanse til Paulus lærer *Den Katolske Kirkes Katekisme*, som pave Benedikt hadde en viktig rolle i utformingen av, at «Messias' herlighetsfylte komme er på ethvert tidspunkt i historien avhengig av at Han blir anerkjent av 'hele Israel'». Når den dagen kommer, kan det godt være at dialogen som ble fordypet av en pave vokst opp under historiens mest antisemittiske regime, har spilt en avgjørende rolle.

Opprinnelig trykket i Catholic World Report (CWR), gjengitt med tillatelse. Del I, *En felles åndelig arv*, sto i forrige nummer.

I boken *Verdens lys* kommer pave Benedikt inn på en del av emnene i denne artikkelen. Sitatene nedenfor er blant de viktigste. Sidetallene er

fra den tyske utgaven, og oversettelsen er uoffisiell.

Om Benedikts forhold til jødedommen generelt:

Fra dag én i teologistudiet var jeg klar over den indre enhet mellom Det gamle og Det nye testamente, de to delene av vår hellige skrift. Det hadde gått opp for meg at vi bare kan lese Det nye testamente sammen med det som har gått foran, ellers ville vi slett ikke forstå det. Dessuten var vi som tyskere naturligvis truffet av det som var skjedd i Det tredje rike. Det formante oss til å se med ydmykhet og skam – og med kjærlighet – på Israels folk. Som sagt, ble disse tingene knyttet sammen allere-

de under min teologiske utdanning, og de formet min vei innenfor teologisk tenkning. Derfor stod det klart for meg – også her i full kontinuitet med Johannes Paul II – at denne nye, kjærlighetsfylte og forståelsesfulle sammenfletningen mellom Israel og Kirken, til en hver tid i respekt for den andres identitet og egne sendelse, måtte være vesentlig for min forkynnelse av den kristne tro.

Seewald: *Din forgjenger kalte jødene «våre eldre brødre», du snakker om «fedre i troen»?*

Benedikt: Uttrykket «den eldre bror», som allerede Johannes XXIII brukte, blir ikke så godt mottatt av jødene. Det skyldes at i den jødiske tradisjon er «den eldre bror» – Esau – også den bror som er forkastet. Man kan likevel bruke uttrykket fordi det sier noe viktig. Men det er riktig at de også er våre «fedre i troen». Og kanskje gjør dette uttrykket det enda tydeligere hva slags forhold vi har til hverandre (s. 105–106).

Om endringene i landfredagsbønnen

En endring i bønningen i den gamle liturgien forekom meg nødvendig. Formuleringen [slik den var] var virkelig

sårende for jødene, og dessuten ble ikke den store indre enheten mellom Den gamle og Den nye pakt uttrykt positivt. Derfor trodde jeg det var nødvendig med en endring på dette stedet, som sagt særlig av hensyn til vårt forhold til våre jødiske venner. Jeg endret den slik at vår tro på at Kristus er *alles* frelser er bevart i den. At det ikke finnes to frelsesveier, at Kristus altså også er jødene frelser, ikke bare hedningenes. Men [jeg endret den] også slik at det nå ikke blir bedt umiddelbart for jødene omvendelse i en misjonsbetydning, men om at Herren må frembringe det historiske øyeblikket hvor vi alle skal være forenet med hverandre (s. 133).

Om «Williamson-saken»

Seewald: *Ville du ha underskrevet dekretet om du hadde visst at det blant biskopene var en som benektet nazistenes gasskamre?*

Benedikt: Nei. Da måtte først Williamson's tilfelle ha blitt skilt ut. Men dessverre hadde ingen hos oss sjekket internett og lagt merke til hvem det her dreier seg om (s. 149).

–HHØ

Den første september ble avdelingsleder for ungdomstrinnet på St. Franciskus skole i Arendal, **Geir Nyborg**, konstituert som rektor

ved skolen. Den sjettede desember ble **Kjersti Rehn Johansen** utnevnt som fungerende rektor ved St. Sunniva skole i Oslo.

stfx.no/stsunniva.no

Under Søsterrådets møte 19.–20. november 2010 ble det valgt ny ledelse: **Sr. Anne Bente Hadland** ble valgt til leder for to år, **sr. Valborg Osterhus** og **sr. Asumpta Balcerzak** ble valgt til medlemmer av arbeidsutvalget. Et viktig tema for Søsterrådet er de nye reglene for innvandring som trådte i kraft 1. januar 2010. De gjør det svært vanskelig å få permanent oppholdstillatelse for søstre og kandidater til ordensliv fra land utenfor EU/EØS. En jurist som har arbeidet med lovgivningen kom med en nyttig orientering. Søsterrådet arbeider videre med saken.

klosterliv.no

Oslo katolske bispedømme har fått en ny prest. **P. Damacius Bharath Villavarayan OMI** er født 11. desember 1971 i Colombo, Sri

Lanka. Han trådte inn hos oblatfedrene og avla første løfter 8. september 1995. Prestevigselen fant sted 5. januar 2002. P. Bharath virket som hjelpeprest i Trinkomalee i 2002, veileder («formator») ved presteseminaret i Colombo 2003–2004, veileder ved presteseminaret i Kandy 2004–2005, studerte ved Biblicum i Roma 2005–2009 og var hjelpeprest i Colombo 2009–2010. Han ankom Norge og Oslo 4. desember 2010 og er tilknyttet Nasjonalsjelesorgen i Oslo katolske bispedømme, med primære oppgaver innen sjelesorg for tamiler.

P. Bharath er under norskopplæring og snakker ellers tamil, singalesisk, engelsk, tysk og italiensk.

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (15. desember 2010)

Styret i Caritas Norge har ansatt **Martha Rubiano Skretteberg** som ny generalsekretær i organisasjonen. Martha Rubiano Skretteberg er utdannet jurist med tilleggsutdanning i kriminologi og flyktningrett. Hun har lang ledererfaring fra både forvaltning og privat sektor. Hun har blant annet vært leder i næringsetaten i Oslo kommune, avdelingsdirektør i sosial- og helsedirektoratet, arbeidsdepartementet, og barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Martha R. Skretteberg har også vært landdirektør for Flyktninghjelpen i Colombia, der hun ledet programvirksomheten for internt fordrevne og for flyktinger i Venezuela, Panama og Ecuador. I tillegg har hun vært leder av FOKUS (Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål). Hun har innehatt en rekke styreverv og gitt ut diverse publikasjoner. Hun begynner som generalsekretær i Caritas Norge 1. august 2011 og overtar stillingen etter **Kari-Mette Eidem**, som går over i pensjonistenes rekke. Kari-Mette Eidem har arbeidet i Caritas siden 1997, var fungerende generalsekretær i et års tid fra mars 2001 og har vært generalsekretær siden april 2002.

Caritas.no/St. Olav

Maria Junttila Sammut tiltrådte den 1. januar 2011 en 20 % stilling som prosjektkonsulent i Oslo katolske bispedømme. Med denne ettårige prosjektstillingen skal hun lede arbeidet med å lage en pastoralplan for bispedømmet. Junttila Sammut er master i teologi og doktorgradstipendiat ved Det teologiske menighetsfakultet i Oslo, med avhandling om «The Theology of Tradition of Joseph Ratzinger: A Historical and Systematic Analysis».

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (7. desember 2010) /St. Olav

Arbeidsutvalget for Pastoralrådet i Oslo katolske bispedømme har nå konstituert seg for de to neste år og valgt leder og nestleder. Leder ble **Andreas Christiansen** (Bergen)

Fra venstre mot høyre: Christiansen, Gudheim, Myklevik og Olaussen.

og nestleder **Nikoline Myklevik** (Lillehammer). I tillegg består AU av biskop Bernt Eidsvig, Egil Olaussen (Drammen) og Helge Gudheim (Valdres). Geistlige representanter er p. Ragnar Leer Salvesen (Hamar) og p. Paul Pham Huu Y (Tønsberg) (vara).

KI - Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (13. desember 2010) /St. Olav

Den 28. januar forsvarte **sr. Elizabeth Josepha Joseph** (Holy Cross) sin avhandling «Incidence of and risk factors for type 2 diabetes in a general population» og tok dermed ph.d.-graden i medisinsk biologi ved Universitetet i Tromsø. Sr. Josepha ble i 2008 portrettert i forskningsmagasinet *Labyrint*. Der kunne man lese at hun er fra Jaffna og eneste lærer ved sykepleiestudiet ved Eastern University på Sri Lanka. Fakultet innen helsefag ved universitetet ble til på grunnlag av sykepleierstudiet, som er et samarbeidsprosjekt med Senter for internasjonal helse (SIH) ved Universitetet i Tromsø.

– Vi har en stor mangel på sykepleiere, og vi hadde derfor behov for å øke utdanningskapasiteten. Samtidig ønsket vi å heve utdanningsnivået til internasjonal bachelorgrad, uttalte søsteren til *Labyrint*. Fakultetet er helt nytt, sykepleierstudiet kom i gang i 2005, legestudiet i 2006.

– For å kunne lede utdanningen, måtte søster Josepha ha doktorgradskompetanse. Med doktorgrad får hun jobbe langvarig med dette programmet, noe som samtidig vil gjøre det enklere å rekruttere andre lærere til fakultetet, fortalte Nina Foss, som er prosjektleder fra SIH til *Labyrint*. Noe av problemet for den nordøstlige delen av Sri Lanka er at de har vanskeligheter med å tiltrekke seg forskere og lærere fra de sentrale delene av landet.

Mens sr. Josepha forberedte doktorgraden i Tromsø, støttet SIH to midlertidige lærere som tok hennes plass ved Eastern University.

St. Olav / Labyrinth

Paraplyorganisasjonen for filippinere i Oslo katolske bispedømme, Sacred Heart Filipino Chaplaincy, valgte på sin fjerde generalforsamling i november 2009 et landsstyre/Executive

Board. Men fordi økonomiansvarlig ikke var klar, ble ikke navnene på styremedlemmene offentliggjort i St. Olavs rapport fra møtet. Det har tatt lenger tid å finne økonomiansvarlig enn forventet, men på møte i Executive Board i Stavanger den siste helgen i oktober ble **Renee Ikdal** fra St. Svithun valgt til å fylle posten, og dermed er tiden inne til å presentere styret. På bildet ser man størstepar-

In Memoriam

Sr. M. Lucia Sufryd

Født 16. april 1912 i Hamburg-Altona
Død 17. november 2010 i Hammerfest

Etter fem års arbeid på et barnehjem i Briggam trådte Anna Sufryd inn i St. Elisabethsøstrenes kongregasjon i Oslo 24. mars 1939. Hun ble ikledt 20. juni 1940 og fikk navnet søster Maria Lucia. De første ordensløfter avla hun 24. juni 1941 i Oslo og de evige løfter 8. desember 1947 samme sted. Hennes første tid i Oslo varte fra 1939 til 1943. Etter de første løftene hadde hun praksis i «Foreningen smaabarns vel», hvor hun pleiet barn fra nyfødt- til treårsalderen.

Fra september 1943 til mars i 1946 fikk søster Lucia sin arbeidsplass på barneavdeling i Tønsberg på vår daværende St. Olavsklinikk. Deretter, fra 15. mars i 1946, kom søster Lucia til vårt sykehus i Tromsø (som var fødeklinikk) som barnepleierske på spedbarnsavdeling, hvor hun arbeidet over tyve år inntil 1968. Fra 1968 til 1969 gjorde hun sin innsats på avdelingen i vårt sykehus i Trondheim. Deretter, fra 1969 til 1978, ble det et lengere opphold i Hammerfest, hvor man trengte søster Lucia som altnullmann og som hjelp i huset. Fra 1978 til 1979 ble det et kortere opphold på Nordstrand i Provinshuset i Oslo, hvor man også hadde behov for hennes hjelp der det trengtes. Fra 1979 ble det

Hammerfest igjen som skulle bli søster Lucias hjemsted.

Søster Lucia likte å stelle med små barn og var lykkelig i dette yrke. Hun fikk også gode attester fra både barnehjemmet i Briggam og senere fra bestyrerinnen i «Foreningen smaabarns vel».

Hun skrev blant annet: «Frøken Sufryd (søster Lucia) har vært elev her i 6 mndr. 3 gange har hun hat en ukes nattevagt, og vi var alltid tryk, når Frøken Sufryd hadde vagten. Frøken Sufryd er glad i barn, og barna er glad i henne. ... Frøken Sufryd har et rolig, venlig væsen, behagelig i omgang og avholdt av alle, store og små. Hun utfører sin gjerning ansvarsbevisst og pålidelig, så det er med glæde jeg gir Frøken Sufryd min bedste anbefaling.»

Vi, hennes medsøstre, kan bekrefte at dette vitnesbyrd passer godt på søster Lucia. Vi har ofte hørt hvor glad hun var i dette arbeidet med barna. Hun var også elsket og aktet av både jordmødre og barnepleiersker som arbeidet sammen med henne. Mange barn som var født på St. Elisabeth i Tromsø, husker søster Lucia og spør etter henne ennå den dag i dag. Slik hendte det nylig at tre damer som alle fikk navnet Lucia, spurte etter søster Lucia og ville vite hvorfor de alle tre hadde samme navn. Søster Lucia har nemlig døpt mange barn. Det fortalte hun oss mange ganger. Vi hørte at hun i vanskelige situasjoner, når det var fare for barnets liv, døpte vedkommende barn. Hun handlet vel fort i tro på at dødstimen for barnet var kommet og gav det navn som falt henne fortest inn. Derfor ble det ikke sjelden at navnet gjentok seg. Og for noen år siden ringte en voksen dame på døren i Tromsø og spurte etter søster Lucia. Hun lurte på om hun ennå levde. Tilfeldigvis var søster Lucia akkurat da på ferie i Tromsø. Hun skulle få en

blomsterbukett av damen som takk for at hun hadde klart å overtale moren til ikke å ta abort. Damen selv var glad for å leve, og søster Lucia har denne fortjenesten at et liv ble reddet. Det var sikkert ikke det eneste tilfelle.

Søster Lucia var også kjent for sin tørre humor og måten hun spøkefullt fikk sagt tingene på. Derfor hadde hun også i Hammerfest mange venner. Hun likte seg veldig godt der – tross storm og snø – og hun så alltid positivt på de skiftende værforandringene. Hun ivret etter å samle gaver og penger til basar for Kirken. Ved siden av hjelpen hun ytte i huset, hadde hun også ansvar som sakristan i kirken og i husets kapell. Også dette arbeidet likte hun. Men, nå i den siste tiden, det vil si de siste ukene, kunne hun ikke mer bidra noe stort. Hun ville så gjerne gjøre seg nyttig, men hun maktet det ikke mer. Det var derfor vanskelig for henne å akseptere sin avmakt, og hun ønsket å gå hjem til Gud.

Hun skulle ikke ha mange dagers sykeleie, men avsluttet sitt jordiske liv ganske fort. Heldigvis fikk provinsial-superior søster Asumpta, som kom på besøk til Hammerfest akkurat noen dager før søster Lucia ble dårlig, tatt avskjed med henne. Da var søster Lucia helt klar og ved godt mot. Etter at søster Asumpta var reist, måtte søster Lucia bli innlagt på sykehus. Hun fikk hjerneblødning, og dette ble dødsårsaken.

Søstrene i Hammerfest hadde kontakt med henne i de første dagene, men tilstanden forverret seg i de siste timene. Slik døde hun, bare noen få dager etter at hun fikk hjerneblødning, på sykehuset i Hammerfest på selveste Elisabethdagen, 17. november 2010 kl. 11.00.

Vi takker søster Lucia for alt hun var for oss og lyser fred over hennes minne.

St. Elisabethsøstrene

ten av medlemmene. Fra venstre: **Ghelen Simplicio** (leder for evangelisering, Oslo), **Renee Ikdal** (økonomiansvarlig, Stavanger), **Diony Balagat** (Servicekomité, Drammen), **Imelda Llanos** (Nestleder, Oslo), **Roselyn Jensen** (assistentleder for ungdomskomiteé, Fredrikstad), p. **Amando Alfaro** (hovedkapellan for filippinere i OKB, Oslo), **Alma Fabella-Karlsen** (presseansvarlig, Fredrikstad),

p. **Alan Navales** (kapellan, Stavanger), **Zeny Baguio** (leder for det filippinske pastoralrådet, Stavanger), **Virginia Capati** (leder for liturgien, Bergen), **Ma. Lourdes Jakobsson** (assisterende presseansvarlig, Stavanger) og **Wilma Urheim** (sekretær, Bergen). Disse var ikke til stede da bildet ble tatt: Leder for ungdomskomiteé: **Ailine Mortilla** (Oslo), assistent for evangelisering: **Lerma Wulff**

(Oslo), organisasjonsleder: **Leonie L. Gelacio** (Oslo), leder for Legion of Mary: **Conney Balagat** (Drammen) og assistentleder for liturgien: **Rosemarie Lauvaas** (Bergen).

Alma Fabella-Karlsen/St. Olav

In Memoriam

**Sr. Borghild Gundersen SHCJ
(1913–2010)**

Et intervju med søster Borghild Gundersen for en del år tilbake bar overskriften «I all beskjedenhets»; tittelen var et blinktreff, samtidig som den kunne forlede til å tro at dette måtte gjelde en ganske konturløs og meningssky person. Sant nok, i det ytre var konturene langt fra overdimensjonerte, men enhver som kom i samtale med søster Borghild, innså fort at verken overbevisning eller innsikt manglet. Det kunne like gjerne være politikk som religion, og fargen var ifølge hennes egne ord alltid «mørkeblå». Humor og stor selvironi lå alltid der som et underfundig bakteppe.

Borghild Gundersen ble født i Oslo i 1913, og Majorstuen var hennes strøk så vel i oppvekst som i voksent liv – når hun da var i Norge. For hennes livsløp utviklet seg ganske sakte, men sikkert, mot det uvanlige. Etter artium på både engelsk- og latinlinje og konversjon som 21-åring, fulgte språkstudier ved Universitetet i Oslo. Både Borghilds trang til intellektuell grundighet og det faktum at universitetet var stengt de siste par krigsårene, gjorde at historisk-filosofisk embets-

eksamen først kom 1947 med latin, fransk og engelsk hovedfag. Ikke minst i disse dager merker vi oss hennes interesse for John H. Newman. Den store kardinalen var tema for hovedoppgaven, som ble utvidet til avhandling og utgitt av Det Norske videnskaps-akademi; *Cardinal Newman and apologetics*. Det var i 1952, samme år som Borghild gikk inn hos *The Sisters of the Holy Child Jesus* i England.

På slutten av sin klosterlige utdanning ble sr. Borghild sendt til Roma, hvor hun avla evige løfter i 1960 og etter hvert studerte teologi. Senere ble hun knyttet til sekretariatet for *International Union of Superiors General*. I alt ble det elleve år i Roma, hvor trivselen var så stor at det godt kunne ha fortsatt livet ut. Men sr. Borghild var norsk, og hennes klosterlige foresatte tenkte at kanskje kunne kongregasjonen bidra med noe her til lands. Dette var årene da det store oversettelsesarbeidet av liturgien fra latin til norsk pågikk, og da sr. Borghild spurte biskop John W. Gran om mulige innsatsområder, så var det nettopp språkkommisjonen, under ledelse av Lars Roar Langslet, som trengte en oversetter. Og elleve år brukte sr. Borghild på å lage utkastet til den fullstendige norske oversettelse av *Missale Romanum*. Hele denne tiden bodde hun hos søstrene på Katarinahjemmet, med barndomshjemmet rett rundt hjørnet.

Noen klostergrunnleggelse ble det ikke, og senhøstes 1982 var det på tide å vende tilbake til egne søstre i England – først til Hastings, senere til Mayfield. Oversettelsesarbeidet for Kirken i Norge fortsatte, og klosterlige plikter hørte selvsagt

med. Imidlertid ble disse årene i England viktige for fullføringen av enkelte vitenskapelige mål som sr. Borghild hadde satt seg. Hennes grundighet gjorde at det tok tid, men hennes utholdenhet var stor og ga resultater. Allerede i 1951 publiserte hun en artikkel i det engelske tidsskriftet *Blackfriars* hvor hun kalte den norske konvertittpresten Krogh-Tonning «A Norwegian Newman». Nesten femti år senere får vi bekreftet at hun stadig vekk har latt seg fascinere og utfordre av ham: *Knud Carl Krogh-Tonning: Den lærde, høykirkelige teolog* (KULTs skriftserie nr. 99, 1997. 199 s.).

Hennes siste arbeid meg bekjent er «Introduction to the Study of Analogy» (*Studies in Western Civilization* (7:2, 2003). Da var forfatteren blitt 90 år.

En gang ble sr. Borghild spurt om hvor hun var hjemme, og svaret var som alltid veloverveid: «Det må jeg tenke på ... faktisk tror jeg fremdeles det er Norge. Med årene blir hjemlengsel sterkere og sterkere, det tror jeg er normalt for alle. Jeg har mine sterkeste bånd til Norge.»

Da var det godt at omsorg for en syk bror gjorde at sr. Borghild i 2000 nok engang fikk et langt Norges-opphold, denne gang hos St. Elisabethsøstrene på Nordstrand. Da alder og helse etter hvert sviktet, gikk allikevel ferden «hjem» til egne søstre i England for snart tre år siden. Og det var på deres pleiehjem i Harrogate, North Yorkshire, at denne beskjedne, men på ingen måte ubetydelige norske ordenssøster sovnet inn.

Sr. Else-Britt Nilsen OP

Bernadette møter Vår Frue

Det var en gang en jente som het Bernadette. Hun levde i en liten by som heter Lourdes i Frankrike. Bernadette var ikke særlig god på skolen, og hun var mye syk. En gang Bernadette var ute for å sanke ved sammen med en lillesøster og en annen jente, kom de til et sted som kaltes «Den store klippen». Der var det en grotte.

Mens Bernadette var alene et øyeblikk ved grotten, hørte hun en lyd. Hun så opp, og så at det stod en dame i grotten, ikke høyere enn hun selv, kledd i hvitt med et blått belte om livet. På hver av føttene hadde hun en rød rose og i hånden en rosenkrans. Bernadette ba

rosenkransen sammen med henne.

Det var første gang Bernadette så damen. Hun kom tilbake til hulen flere ganger for å se henne igjen. Da Bernadette en dag spurte om hennes navn, svarte damen: «Jeg er den uplettede unnfangelse.» Det er en av Jomfru Marias titler, og det betyr at hun er født uten arvesynd. Det har aldri vært en mørk flekk på Marias sjel. I dag er det millioner av mennesker hvert år som besøker Lourdes og grotten der Bernadette så Vår Frue. Mange av dem er syke som ber om helbredelse.

Bernadette avla senere løfter og ble en ordenssøster. Hun er kanonisert og regnes som en helgen.

Til å farvelegge: St. Bernadette og Vår Frue av Lourdes.

Den hellige Bernadette

Har dere en Mariastatue eller et bilde hjemme, så sett noen blomster foran henne på festen for Vår Frue av Lourdes – gjerne et par roser, hvis noen kan kjøpe dem for deg.

Dagen for Vår Frue av Lourdes har Kirken viet spesielt til dem som er syke og dem som arbeider for å hjelpe syke. Husk å be en ekstra bønn for dem på denne dagen.

Bønn:

Hellige Maria, Jesu mor og vår mor, hjelp oss å leve og elske slik som Jesus. Velsign alle som i dag er syke og alle som tar seg av dem. Vår Frue av Lourdes, be for oss. Hellige Bernadette, be for oss.

Fra biskop Berislav Grgić

kalender*

22/2	Møte i finansrådet, Tromsø
24/2–1/3	München
28/2	Liturgikommisjonen
7–10/3	Svalbard med biskop Kjølås, DnK og p. Edmund Michalski, MSFs ordensgeneral
14–17/3	I Roma
24/3	Felles presterådsmøte, Trondheim

*Å jour per 24/1

Katolsk identitet

«Det er viktig å styrke den katolske identiteten.» Hvor ofte har vi ikke hørt eller lest det i forbindelse med pastorale planer og kateketiske initiativer. Ordet «identitet» har vandret så å si ubemerket inn i det katolske vokabular.

I hvert fall for et par generasjoner tilbake var det aldri snakk om «katolsk identitet»; man kunne snakke om gode katolikker, praktiserende katolikker, og tilsvarende dårlige katolikker eller frafalne, men sjelden om at mennesker eller katolske institusjoner hadde en sterk eller svak, tydelig eller utydelig katolsk identitet.

Vi har vendt oss til slike ordpar som er dannet med ordet identitet. Vi treffer på dem så å si hver dag fordi de står høyt på dagsordenen i samfunnsdebatten: Nasjonal identitet, etnisk identitet, mannlig eller kvinnelig identitet, seksuell identitet, kulturell identitet, religiøs identitet etc. Selv om ordet identitet har en lang historie, særlig innen filosofi og matematikk, er det i en kontekst av psykologi og sosiologi alle de nyere ordparene hører hjemme, herunder også uttrykket «katolsk identitet».

I krisetider

Som sak er ikke det å styrke katolsk identitet noe nytt. De reformene som ble iverksatt i vår kirke etter den protestantiske reformasjonen på 1500-tallet, vil vi i dag kunne gi merkelappen «styrking av katolsk identitet». Den gang ble det gjennomført en omfattende opprustning av Kirkens katekese og utdannelse, folkelige, katolske tradisjoner ble oppmuntret og nye skikker ble innført. Kirkekunst og arkitektur brukte nær sagt alle datidens tilgjengelige virkemidler for å anskueliggjøre det katolske trosunivers; ja, hele barokken som en i utgangspunktet katolsk stilepoke, kan kalles et program for styrking av katolsk identitet.

Det er ikke til å stikke under en stol at ønsket om å styrke identiteten til fellesskapet og dets medlemmer, til en

Les mer på katekese.no, blant annet serien «Katolsk praksis året rundt».

viss grad bæres av en kriseforståelse, en krise på to fronter. På den ene side at vårt kirkelige fellesskap i sine skikker, i enkelt saker, særlig de som angår moralen og i helhetssyn på Gud og tilværelsen og målet for det menneskelige liv, divergerer fra majoritetskulturen som overgår oss i mengde og politiske innflytelse. På den annen side at det kirkelige fellesskap ikke i tilstrekkelig grad har dyrket sin egenart og formet sine medlemmer i denne.

Utvisomt er identitetsstyrking noe av de viktigste Kirken og dens ulike fellesskap gjør i vår tid. Både i det ytre og i det indre – både i det sakramentale liv og i skikker og måter å synliggjøre den katolske tilhørigheten på, men også i katekesen og i vektleggingen av det indre liv med Gud, og ikke minst gjennom forpliktelsen til inkludering og omsorg for hverandre i fellesskapet.

Seg selv nok?

Men identitetsstyrking har også en slagside. Man kan bli seg selv nok. Den katolske tro forplikter oss ikke bare på våre egne. Kristus er folkeslagenes lys, og vi skal la lyset skinne så det lyser for alle i huset (jf. Matt 5,15). Og her ligger også noe av kjernen i dette som kan kalles katolsk identitet. Den bærer i seg et kall til å henvende seg utover seg selv, med det endelige mål å samle alle i enheten i Kristus. Og etter Kristi forbilde, han som er Gud som er blitt kjød, han som er blitt en av oss, er katolsk identitet å identifisere seg med ethvert

menneske som på hvilken som helst måte befinner seg i mørke for å bringe det lys.

Et innsats for styrking av katolsk identitet må således på den ene side sørge for at folket ikke mister seg selv, det være seg i Egypt eller Babylon eller Norge eller Riyadh, og på den andre side også å åpne våre øyne for og hjelpe mannen som ble overfalt av røvere på veien, uansett hvem mannen er eller i hvilken skikkelse røverne opptrer i.

Torvild Oftestad

Det kateketiske senter

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

16–25/2	I Tyskland
28/–1/3	Liturgikommisjonen
2/3	Styremøte seminaret
7/3	AU i PRO
10/3	Arbeidsgruppe, bispekonferansen
18/3	Katolsk Forum, Lillehammer
22–23/3	Årsmøte Norges Kristne Råd, Trondheim
24/3	Felles presterådsmøte, Trondheim
26–27/3	PRO
29/3	Domkirkerådet
30/3	Konsultorkollegiet
31/3	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
2/4	Innvielse kirken på Tiller
3–4/4	Visitats Hønefoss
12/4	Presterådet OKB

*Å jour per 28/1

Norske sendinger i pavens radio

Av Kristine Dingstad

Visste du at Vatikanradioen, Den katolske kirkes egen radiostasjon, også har sendinger på norsk? Hver mandag kveld eller tirsdag morgen kan du lytte til et ti minutter langt program med broder Erik Varden, sendt fra Roma. St. Olav har tatt en prat med norgesreporteren og cisterciensermunken for å bli bedre kjent med Vatikanradioen generelt og det norsk-språklige tilbudet spesielt.

Kan du fortelle kort om deg selv?

– Jeg er født og oppvokst i Indre Østfold, men har siden jeg var seksten, altså i enogtyve år, bodd utenlands. I 2002 begynte jeg mitt novisiat i det engelske cistercienserklosteret Mount Saint Bernard Abbey, hvor jeg i 2007 avla mine evige løfter. For et drøyt år siden ble jeg sendt til Roma for videre studier. Jeg holder for tiden på med en lisensiatsgrad i patristikk på Det orientalske institutt.

Hva er egentlig Vatikanradioen?

– På radioens hjemmeside står følgende slagord: «Radio Vaticana: Pavens og Kirkens røst i dialog med verden.» Jeg tror det er en god oppsummering av radioens mandat og misjon. Vatikanradioen er et stort foretak med en lang rekke redaksjoner på forskjellige språk. Den når alle verdenshjørner. Altså utgjør den et fremragende medium for å presentere Den katolske kirke gjennom liturgiske programmer, nyheter, kulturinnslag, intervjuer osv. På meg virker det vesentlig at ordet «dialog» forekommer i programerklæringen. Gjennom radioen forsøker Kirken å

befatte seg intelligent med vesentlige spørsmål som dukker opp i de troendes (og ikke-troendes) hverdag, for å vurdere dem i lyset av katolsk tro og lære. I tillegg til programmene på luften, har radioen en velutviklet nettside: www.radiovaticana.va.

Hvordan er den skandinaviske avdelingen organisert?

– Avdelingen har to fulltidsansatte og et antall medhjelpere. Formelt er den underlagt Vatikanradioens sentraladministrasjon, men i den daglige drift er det redaksjonens redaktør, Charlotta Smeds, som med stor dyktighet legger opp sendingene. Forøvrig er det absolutte flertall av Vatikanradioens ansatte legfolk.

Hva tenker du er årsaken til at Vatikanradioen fremdeles prioriterer en egen skandinavisk avdeling?

– Jeg tror man er seg bevisst at mange skandinaviske katolikker lever isolert, uten daglig tilgang til et levende katolsk miljø. Gjennom radioen kan man holde seg nært forbundet med verdenskirken fra time til time, selv om man bor mutters alene på en vidde, milevis fra nærmeste messested.

Hva er egentlig historien bak de norske sendingene?

– Det har vært norske sendinger på Vatikanradioen siden tidlig på syttitallet. Regelmessigheten har gått opp og ned, ut fra den tilgjengelige arbeidskraft. Flere prester og ordensfolk har i løpet av disse førti årene bidratt med programmer i løpet av

Vatikanradioen er mindre kjent enn den burde være. Jeg må ærlig innrømme at jeg selv knapt visste hva den var før jeg begynte min egen tilknytning.

sin studietid i Roma. Den skandinaviske redaksjonens faste stab har stort sett vært svenskspråklig, men man har alltid lagt vekt på å inkludere de andre språkene. For øyeblikket sendes regelmessige programmer på finsk. Jeg vet at redaktøren også håper på sendinger på islandsk.

Hva er bakgrunnen for at du takket ja til å være Vatikanradioens norske korrespondent?

– I sommer ble jeg viet til diakon. En sterk oppfordring biskopen retter til ordinanden i løpet av ritualet, er

denne: «Vær alles tjener!» Som studerende har jeg begrenset mulighet til den karitative innsats som tradisjonelt er forbundet med diakonstanden. Da jeg ble spurt om å hjelpe til i radioen, virket det som en alternativ måte å tjene på, og det var min abbed enig i.

Har dere noen tall på hvor mange som lytter til de skandinaviske sendingene?

– Der må jeg nok melde pass, men kanskje dreier det seg ikke om hundretusenvis?! Vatikanradioen er mindre kjent enn den burde være. Jeg må ærlig innrømme at jeg selv knapt visste hva den var før jeg begynte min egen tilknytning. Det har vært en gledelig overraskelse å se hvor allsidig radioen er og hvor høyt nivå den holder.

Hvilke type temaer tar du opp?

– Mitt program varer ti minutter og sendes hver mandag. Jeg har i stor grad frie hender til å legge det opp fra uke til uke. Det virker ikke hensiktsmessig simpelthen å gjenta nyheter som allerede er blitt rapportert i svenske sendinger, altså tenker jeg meg sendingen mer som en kronikk. Noen ganger diskuterer jeg temaer som har fått oppmerksomhet i sekulærpressen, andre ganger tar jeg for meg innslag fra teologisk faglitteratur. Det hender jeg anmelder bøker, rapporterer en kirkelig feiring eller presenterer et romersk monument.

Hvordan kan vi lytte til sendingene dine?

– Den enkleste fremgangsmåten er å lytte via internett på den skandinaviske redaksjonens hjemmeside (www.radiovaticana.org/sv1/index.asp). Nederst på siden forekommer en boks hvor de norske sendingene legges ut på mandag ettermiddag og deretter blir liggende (i RealPlayer-format). Den som foretrekker god, gammeldags radio, kan lytte kl 20.45 mandag kveld eller kl 7.05 tirsdag morgen (kortbølge 7355 og 6185, mellombølge 1611 og 1260 kHz). Som nevnt, håper Vatikanradioen å innby til dialog. Jeg er alltid takknemlig for kommentarer og forslag. Post kan sendes til redaksjonens adresse skan@vatiradio.va!

Fakta om Vatikanradioen

Det var pave Pius XI (pave fra 1922–1939) som den 12. februar 1931 innviet Vatikanradioen. Bakgrunnen var hans store hjerte for evangelisering i misjonsområder. I tillegg viste han stor fascinasjon og entusiasme for tidens mange vitenskapelige fremskritt, og da særlig for muligheten til å spre evangeliet til alle folkeslag gjennom nyoppfinnelsen «trådløs telegrafi» – det som siden ble kalt «radio».

Vatikanradioens kontorer ligger i dag på italiensk jord, i begynnelsen av paradegaten Via della Conciliazione, som strekker seg fra elven Tiberen og helt opp til Petersplassen. Bygningen, Palazzo Pio, er oppkalt etter Pius XII, som lot den bygge til jubelåret 1950. I tillegg til 23 studioer rommer kontorene et eget radiokapell, hvorfra man sender daglig morgenmesse og rosenkransbønn hver kveld. Hver søndag kringkastes også høymessen til land som har få katolske kirker, for eksempel Ukraina, Kina og landene i Midtøsten. Satellittsendingene sendes via to parabolantennener inne i Vatikanstaten, der radiostasjonen fremdeles disponerer sitt første tilholdssted i det gamle observatoriet Palazzina Leone XIII. Kort- og mellombølgesendingene sendes fra området Santa Maria di Galeria nord for Roma og ble innviet av Pius XII i 1957.

Programmene omfatter alt fra nyheter, fordypning, liturgi og musikk til direkte sendinger av pavens opptrædener, særlig hans reiser. Hvert enkelt program er sjelden mer enn ca. 20 minutter langt. De lengste sendingene er til land med begrenset religionsfrihet, for eksempel Kina og Vietnam. Her sendes det 45 minutter daglig, med fokus på trosundervisning og liturgi.

Vatikanradioen har i over 50 år også hatt en skandinavisk avdeling, bygget opp av den svenske jesuiten Lars Rooth. Avdelingen sender

Br. Erik Varden – Vatikanradioens norske reporter.

programmer på svensk mandag–torsdag og lørdag kl. 20.40, og disse går i reprise dagen derpå kl. 7.00. Hver mandag er det altså innslag fra/om Norge. Fredager og søndager sender avdelingen program på finsk, med estiske innslag.

I internasjonal mediesammenheng er Vatikanradioen i dag en særegen og ruvende institusjon. Dens store styrke er de mange språken den kan tilby. Den har i dag ca. 40 språkavdelinger, og de 384 ansatte fra ca. 60 land lager programmer som sendes til 170 land.

Historisk sett har utviklingen av Vatikanradioens forskjellige program- og språktilbud nær sammenheng med verdenssituasjonen til enhver tid. I tiden etter annen verdenskrig og kommunistenes maktovertakelse i Øst-Europa konsentrerte man virksomheten mot disse land. I våre dager har Vatikanradioen særlig oppmerksomhet rettet mot Kirkens situasjon i Latin-Amerika, Afrika og Asia – og særlig til land der de troende lider. Det er nettopp dette som er kjernen i Vatikanradioens misjon – før og nå (fra statuttene):

«Å forkynne det kristne budskap fritt, trofast og effektivt, og å knytte katolisismens sentrum sammen med resten av verden.»

For han er vår fred!

Ordet «PAX – FRED» er noe av et benediktinsk løsen. Det går som en rød tråd gjennom Regelen.

Allerede i Prologen leser vi: «Søk fred og jag etter den.» Ordet PAX står skrevet ved ingangen til de fleste av våre klostre og/eller klosterkirker. Vi begynner ofte våre brev med å skrive PAX øverst på arket, før vi fortsetter med resten av budskapet. Vi vet og forventer av oss selv og av våre medvandrere i kommuniteten at alt i våre klostre skal ordnes slik at fredens ånd fremmes – så langt det går. At søstrene og brødrene får gjøre sine plikter, tjene Gud og hverandre og leve sitt daglige liv uten å klage og uten at misnøyens onde får vise seg. Vi som har valgt å leve det benediktinske livet skal forsøke å lære oss å leve i en tilstand av uopphørlig bønn. Vi forventes å «lovprise Gud og ikke klage. Fremfor alt pålegger vi dem å la være å sutre og klage», formaner St. Benedikt sine disipler. Hvorfor det? Ganske enkelt fordi bebreidelser og anklager ofte ender i en tilstand av indre opprør, et åpent eller fortrent sinne, og sinnet gjør det umulig for oss å be. Det liksom klipper forbindelsen med Gud.

Det som faktisk er. En kjent polsk benediktiner, pater Piotr Rostworowski (d. 1999) forklarer: «Den som begynner med kritikk, misnøye og negativitet, kommer ikke til å møte Gud, men gå forbi ham. Om vi skal forvandle og forbedre den virkelighet vi lever i, oppnår vi det ikke gjennom klager, men gjennom at vi tar imot virkeligheten og lærer oss å elske den. La meg peke på denne mest generelle formen

for opprør mot Gud, som ikke bevisst kjemper med ham og derfor er skjult og følgelig meget utbredt. Den kan beskrives som en misnøye med det som faktisk er. Denne varige, iboende misnøye med det som er, som finnes rundt oss, med det vi har, med våre livsomstendigheter, med våre gjøremål – det er egentlig ikke noe annet enn et nei til å forene seg med Guds vilje, et nei til å bøye seg under denne vilje, altså et slags opprør. Denne tilstand er meget ulykkelig, ettersom den bryter den livgivende kontakten med Gud, kontakten som bare er mulig ved at vi sier ja til Gud og hans vilje her og nå.»

Nøktern selvinnsikt. Et ofte sitert råd fra St. Serafim av Sarov lyder: «Ha fred i din sjel, og tusener rundt deg kommer til å finne frelsen.» Fred, ja ... Vi som lever klosterlivet, lykkes naturligvis ikke så bra med det vi heller – ikke helt i alle fall. Alle er vi skadet av synden, alle har vi våre mer eller mindre vanskelige livshistorier, og ingen av oss har et temperament og en karakter som bare er lett å leve med for de andre i vår nærhet. Vanlige misforståelser og trettheten som er alle arbeidende menneskers lodd, gjør også sitt. Gnisninger forekommer, sutring kan man lett fristes til. Dessuten finnes det som kjent ingen perfekte familier og heller ingen perfekte kommuniteter. Og – om det nå fantes en slik, ville den jo slutte å være perfekt i og med min eventuelle inntreden!

Denne nøkterne innsikt om oss selv som barmhjertighetstrengende syndere, kommer vi alle til så snart vi inngår dyperelasjoner med andre mennesker. Den burde faktisk motivere oss til større trofasthet, det være seg i ekteskap, vennskap eller klosterliv. Når jeg vet at

jeg ikke kan flytte eller flykte fra meg selv, og at grensen mellom fred og mangel på fred går gjennom min egen sjel – ja, da finnes det bare én ting å gjøre: slutte å satse på dårlige erstatninger og jage etter freden der den er å finne! Det finnes nemlig et svar på alle våre klager, på alt vårt sinne, på alt som har gått galt og stadig på nytt truer med å gå galt i vårt liv. Det finnes et nærvær som er sterkt nok til å bære oss og mildt nok til å trøste oss! Det er han, som alene er vår FRED, han som sier at «uten meg kan dere intet gjøre», og som samtidig lover: «Bli i meg, så blir jeg i dere. (...) Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt» (Joh 15,4-5).

Det beste vi kan gjøre, er helt enkelt å gi ham alle våre klager, alt vårt sinne, alt det som forderver vårt liv. Gjerne flere ganger om dagen. Det er den åndelige kamp vi kalles til. Han kan bare forvandle det vi bringer til ham – og det gjør han med glede, om vi viser ham tillit. Det er derfor han kom: for å bli vår FRED.

ST. OLAV

Vi takker!

I 2010 kom det inn i alt kroner 180 797 i gaver til St. Olav, inkludert gaver via skattefradragsordningen og gjvertjenesten på nett. I januar 2011 kom det inn kroner 8 300.